

ORTADOĞU GÜNDEMİ

6-12 Aralık 2021

2021

■ SURİYE GÜNDEMİ

• Uluslararası Gündem

ABD Hazine Bakanlığı 7 Aralık Salı tarihinde yaptığı açıklamada, Suriye'deki bir düzineden fazla kişi hakkında ciddi insan hakları ihlalleri ve baskıcı eylemlerle bağlantılı suçlamaya dayanarak yaptırımlar uyguladı. Açıklamaya göre Washington, sivillere yönelik kimyasal silah saldırılarından sorumlu olmakla suçladığı iki üst düzey Suriye Hava Kuvvetleri subayını ve Suriye güvenlik ve istihbarat aygıtındaki üç üst düzey subayı kara listeye aldı.¹

Türkiye Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu, Katar'ın Doha kentinde eski Suriye rejimi Başbakanı Riad Hijab ile bir araya geldi. Görüşmede Suriye kriziyle ilgili son gelişmeler ele alındı.² Çavuşoğlu, Katarlı mevkidaşı Muhammed bin Abdul Rahman ile ortak basın toplantısında Suriye'de tek çözümün siyasi olduğunu söyledi. Abdul Rahman ise Suriye rejiminin Arap Birliğinden askıya alınmasına yönelik endişelerin hâlâ devam ettiğini söyledi.³

• Suriye Rejimi

Suriye Dışişleri Bakanı Faysal Mekdad, İran Dışişleri Bakanı Hüseyin Emir Abdullahiyan ile görüşmesinin ardından, "İsrail'in saldırılarına her gün karşılık verdiklerini ve Suriyeye saldırıların teröristleri desteklediğini" söyledi. Abdullahiyan, kendi adına Suriyedeki yabancı güçlerin varlığını kınadı ve "İsrailin terörist rejimi bölgedeki ve Batı Asyadaki güvensizliğin köküdür" dedi.⁴

Suriye rejimi Sanayi Bakanı Ziad Sabbagh, Sanayi Bakanlığının savaş sonucu bir trilyon Suriye lirasından fazla zarara uğradığını açıkladı. Bakan, kamuda 54'ü faal ve 49'u faal olmayan toplam 103 tesisin bulunduğu dikkat çekti. Özel sektör kayıpları ise Eylül 2021 tarihi itibarıyla 137 bin sanayi ve zanaat tesisi içinden 50 bininin faaliyette olmadığı şeklinde aktarıldı.⁵

Suriye Enerji Bakanlığı perşembe günü yaptığı açıklamada, ülkenin 2024'te bir Arap enerji konferansına ev sahipliği yapacağını söyledi. Açıklama, Arap ülkelerinin Esad rejimiyle yeniden ilişki kurmak için harekete geçtiğine dair son işaret olarak yorumlandı.⁶

Suriye Ordusu, 7 Aralık Salı günü İsrail savaş uçaklarının Suriye'nin Lazkiye Limanı'na füze fırlattığını söyledi. Saldırı sonucu çevredeki konteynerlerin bir kısmı hasar gördü ancak can

1 <https://www.voanews.com/a/us-imposes-sanctions-on-people-in-iran-syria-and-uganda-citing-rights-abuses-6343419.html>

2 <https://syrianobserver.com/news/71824/turkish-fm-meets-ex-syrian-prime-minister-in-doha.html>

3 <https://syrianobserver.com/news/71829/turkey-and-qatar-normalization-with-assad-regime-cannot-be-achieved.html>

4 <https://www.jpost.com/middle-east/iran-news/syria-fm-tells-iran-it-will-respond-to-israeli-attacks-688027>

5 <https://syrianobserver.com/news/71908/ministry-of-industry-losses-of-more-than-a-trillion-syrian-pounds.html>

6 <https://www.timesofisrael.com/with-ties-warming-after-decade-long-war-syria-to-host-2024-arab-energy-conference/>

kayıbı olmadı.⁷ Suriye İnsan Hakları Gözlemevi (SOHR), saldırının İran'a ait silah sevkiyatını hedef aldığını belirtti.⁸

• Fırat'ın Doğusu

Anadolu Ajansının yerel kaynaklardan edindiği bilgiye göre, Suriye'nin Rakka vilayetinde YPG'li militanlar, "çocuk savaşçı" kadrosuna katmak için 17 yaşındaki Deyrizorlu Hamed Ahmed El-Zelan'ı kaçırdı. Daha önce Haseke'de çok sayıda çocuğu kaçıran YPG, Ağustos'ta 5 ve Kasım'da 3 olmak üzere toplam 8 kız ve erkek çocuğu kaçırmıştı.⁹

Öte yandan YPG'nin kaçırdığı kız çocuklarının anneleri, Kamışlı'da örgüt karşıtı protestolarına bu hafta da devam etti. Annelerin elindeki pankartları indirmeye ve protestoyu güç kullanarak dağıtmaya çalışan YPG militanlarının, protestoya katılan Şems adlı bir kadın yazarı alıkoyduğu öğrenildi. Gösterileri takip eden Irak Kürt Bölgesel Yönetimi (IKBY) merkezli yayın yapan Rudaw kanalının Kamışlı'daki ofisini basarak 6 çalışanını götürülen YPG, farklı medya organlarına mensup 3 medya mensubunu daha alıkoydu.¹⁰

İŞİD'e karşı ABD liderliğindeki Uluslararası Koalisyon ve Suriye'nin kuzeydoğusunu işgal eden YPG, 8 Aralık Çarşamba günü Suriye'nin doğusunda bulunan Deyrizor vilayetinin Irak sınırına yakın kırsalında ortak bir askerî tatbikat düzenledi. Düzinelerce ABD askeri ve YPG militanının katıldığı bu 1 günlük tatbikat, Suriye rejimi tarafından kontrol edilen ve İranlı milis gruplarıyla Rus askerî unsurlarının yoğun olduğu bir kasabanın yakınlarında gerçekleştirildi.¹¹

ABD'ye ait yeni bir araç konvoyu 7 Aralık Salı günü Irak'tan Suriye'ye geçiş yaptı. Askerî ve lojistik malzeme yüklü yaklaşık 45 tırdan oluşan konvoyun, Suriye'nin Deyrizor vilayetindeki Koniko gaz sahasında bulunan Uluslararası Koalisyon üssüne hareket ettiği bildirildi.¹²

• İdlib ve Harekât Bölgeleri

9 Aralık 2021 tarihinde İdlib'de bir Türk askeri şehit oldu. Konuyla ilgili Millî Savunma Bakanlığından (MSB) yapılan açıklamada "Suriye İdlib Gerginliği Azaltma Bölgesi'nde, 9 Aralık 2021 tarihinde, yol emniyet görevi icra eden unsurda görevli bir kahraman silah arkadaşımız, arazide kayarak düşmesi sonucu yaralanarak derhâl hastaneye sevk edilmiş, burada yapılan tüm müdahalelere rağmen kurtarılamayarak şehit olmuştur" ifadeleri kullanıldı.

7 <https://www.aljazeera.com/news/2021/12/7/syria-says-israel-launched-missile-attack-on-latakia-port>

8 <https://turkish.aawsat.com/home/article/3346091/sohr-israil-lazkiye-limani-na-saldirarak-iran-ait-bir-silah-sevkiyatini>

9 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/ypg-pkkli-teroristler-rakkada-cocuk-savasci-kadrosu-icin-bir-cocugu-daha-alikoydu/2439946>

10 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/ypg-pkknin-kacirdigi-kiz-cocuklarinin-anneleri-kamislida-protestolarini-surdurdu/2441279>

11 <https://www.middleeastmonitor.com/20211209-us-forces-sdf-hold-joint-military-drill-in-eastern-syria/>

12 <https://www.syriahr.com/en/230519/>

6 Aralık 2021'de MSB'den yapılan açıklamaya göre, "Huzur ve güven ortamını bozmak için Barış Pınarı bölgesine taciz ateşi açan ve sızma girişiminde bulunan 4 PKK/YPG'li terörist, kahraman komandolarımız tarafından etkisiz hâle getirildi" bilgisi paylaşıldı.¹³ 11 Aralık tarihinde aynı bölgede 3 YPG'li terörist etkisiz hâle getirilirken 12 Aralık'ta ise 2 YPG militanı daha Türk komandoları tarafından etkisiz hâle getirildi.

■ IRAK GÜNDEMİ

• Siyaset

Irak'ta Sünni siyasilerden Hamis Hancer liderliğindeki Azim Koalisyonu, seçimi kazanan diğer bazı Sünni partilerin de katılımıyla 34 sandalyelik yeni bir ittifak oluşturduklarını duyurmuştur. Azim Koalisyonu Sözcüsü Salim Azzavi, Bağdat'ta düzenlediği basın toplantısında, yeni katılımlarla koalisyonun sandalye sayısının 14'ten 34'e yükseldiğini belirtmiştir. Koalisyon; Azim, Reform İçin Kararlılık, Kitleler Bloku, Kerkük Arap İttifakı ve Ulusal Sözleşme üyelerinden oluşmaktadır.¹⁴

Sadr Hareketi lideri Mukteda es-Sadr, Birleşmiş Milletler (BM) Genel Sekreteri Irak Özel Temsilcisi Jeanine Plasschaert'i Necef'teki evinde kabul etmiştir. Görüşmede Irak'taki siyasi gelişmeler ve güvenlik alanındaki gelişmeler ele alınmıştır.¹⁵ Hennis-Plasschaert'ın, Necef'e yaptığı ziyaret sırasında Irak'taki en büyük Şii dinî merci Ayetullah Sistani ile de görüşmek istediği fakat talebin Sistani tarafından reddedildiği iddia edilmiştir.¹⁶

Irak Başbakanı Mustafa el-Kazimi ve Suudi Veliht Prensi Muhammed bin Selman iki ülke arasındaki ikili ilişkileri ve ortak iş birliğini güçlendirmeyi görüşmüştür. Salman, Irak devletinin kuruluşunun 100. yıl dönümü dolayısıyla Kazimi'yi tebrik ederken "iki kardeş ülke halklarının" çıkarları doğrultusunda ortak iş birliğini geliştirmek, bu adımları desteklemek ve teşvik etmek yönünde çalışılması gerektiğini vurgulamıştır.¹⁷

• Güvenlik

BM Güvenlik Konseyi, Irak'ta meydana gelen ve terör örgütü IŞİD tarafından üstlenilen terör eylemlerini kınamıştır. Ayrıca Irak'ın bağımsızlığı, egemenliği ve toprak bütünlüğüne desteklerini yineleyen konsey üyeleri, tüm devletlere, bu saldırıların faillerini ve finansörlerini adalete teslim etmek için Irak ile aktif iş birliği yapma çağrısında bulunmuştur.¹⁸

13 <https://www.aa.com.tr/tr/gundem/baris-pinari-bolgesine-sizma-girisiminde-bulunan-4-terorist-etkisiz-hale-getirildi/2439629>

14 <https://shafaq.com/en/Iraq-News/A-new-parliamentary-bloc-of-34-members-names-al-Khanjar-a-leader>

15 <https://ina.iq/eng/15957-al-sadr-receives-plasschaert-at-his-home-in-najaf.html>

16 <https://shafaq.com/en/Iraq-News/Al-Sistani-rejected-Plasschaert-s-request-for-a-meeting-demonstrators-say>

17 <https://ina.iq/eng/16086-al-kadhimi-and-bin-salman-discuss-bilateral-relations-strengthen-joint-cooperation.html>

18 <https://www.arabnews.com/node/1983556/middle-east>

Terör örgütü IŞİD'den kalan mayınlı toprakların temizlenmesiyle ilgili çalışmaların Irak'ın birçok bölgesinde devam ettiği belirtilmektedir. Iraklı bir grup kadının Musul'un kuzey bölgesindeki mayınları temizlemek gibi tehlikeli bir misyonu yerine getirmeye çalıştığı medyaya yansımıştır.¹⁹

Irak İçişleri Bakanlığı medya yetkilisi General Saad Maan, 2021 yılı sonuna kadar Uluslararası Koalisyon'un savaş dışı misyona geçişini tamamlamış olacağını açıklarken Irak Ulusal Güvenlik Danışmanı Kasım el-Araji de koalisyon güçlerinin savaş misyonunun sona erdiğini resmen duyurmuştur.²⁰ ABD Merkez Kuvvetler Komutanı Orgeneral Kenneth McKenzie ise 4. Tur Stratejik Diyalog görüşmeleri sonucu alınan "ABD muharip kuvvetlerinin 2021 yılı sonuna kadar Irak'tan çekilmesi" kararına atıf yaparak İran destekli milislerin ABD'nin Irak'ı terk etmesini istediklerini fakat 2500 ABD askerinin danışmanlık ve hava desteği kapsamında Irak'ta kalacağını açıklamıştır. McKenzie, İran kaynaklı insansız hava aracı (İHA) saldırılarının yanı sıra İran'ın balistik füze ve seyir füzeleri geliştirmesinden özellikle endişe duyduklarını belirterek giderek daha ölümcül hâle gelen İran silah endüstrisinin bir gerileme göstermediğini belirtmiştir.²¹ McKenzie, IŞİD militanlarının Irak'ta tehdit olmaya ve grubun belki de farklı bir isim altında yeniden var olmaya devam edeceğini vurgulamıştır.²²

Ortak Operasyonlar Komutan Yardımcısı General Abdul Amir el-Şammari, Suriye Demokratik Güçleri'nin (SDG) elinde bulunan 100 Iraklı IŞİD militanının Irak tarafından alındığını ve sorgulanmak üzere istihbarat servislerine teslim edildiklerini açıklamıştır.²³

Sincar'da terör örgütü PKK'nın oluşturduğu Sincar Özerk Demokratik Meclisi, kentteki Irak hükûmetine bağlı tüm resmî kurum ve kuruluşlarının kapatılmasının kararlaştırdığını duyurmuştur. 12 Aralık 2021 tarihi itibarıyla terör örgütü YBS'nin Irak hükûmet binalarına giderek kararlarını bildirdikleri ve binaları en kısa sürede boşaltmalarını istedikleri öğrenilmiştir.²⁴

Irak Kürt Bölgesel Yönetimi (IKBY) Peşmerge Bakanlığında bir heyet Bağdat'ı ziyaret etmiştir.²⁵ Irak Savunma Bakanı Cuma İnad ile taraflar arasındaki askerî iş birliklerini geliştirmenin yollarını görüşmek üzere bir araya gelinmiştir. Irak Savunma Bakanlığı yaptığı basın açıklamasında, görüşmede karşılıklı askerî eğitimi geliştirme yollarına ışık tuttıklarını söylemiştir.

19 <https://www.france24.com/en/tv-shows/middle-east-matters/20211208-the-women-clearing-iraq-s-landmines>

20 <https://www.arabnews.com/node/1983911/middle-east>

21 <https://apnews.com/article/middle-east-iraq-national-security-islamic-state-group-f2dd669cc9b587ea166d942a39796758>

22 <https://ifpnews.com/us-general-says-american-troops-to-remain-in-iraq>

23 <https://www.arabnews.com/düğüm/1983356/orta%20doğu>

24 <https://www.basnews.com/tr/babat/728723>

25 <https://www.basnews.com/en/babat/728875>

• Ekonomi

Almanya, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) vasıtasıyla Irak'ta istihdam olanaklarını ve ekonomik fırsatları artırmak amacıyla 18 milyon euro finansal kaynak sağlayan bir anlaşma imzalamıştır. İstihdam teşvikiyle dayanıklılık oluşturma projesine Almanya tarafından yapılan ikinci katkı olan bu ekonomik desteğin, Anbar, Diyala, Kerkük, Ninova ve Selahaddin'in aralarında bulunduğu hassas bölgelere öncelik verilerek kullanılacağı belirtilmiştir.²⁶

Genel Energy yaptığı açıklamada, şirketin IKBY'ye ait Bina Bavi ve Miran doğal gaz projeleri için ağustos ayında üretim paylaşım sözleşmelerini (PSC) feshetmesi üzerine tahkim davası işlemlerine başlayacağını açıklamıştır.²⁷ Şirket, satın alma, bakım, sondaj ve diğer maliyetler dâhil olmak üzere projelere yaklaşık 1,4 milyar dolar harcamıştır.

• Sağlık ve Sosyal Hayat

Manhattan Bölge Savcısı Cy Vance, ünlü iş adamı ve hayırsever olarak bilinen Michael Steinhart'ın çoğu Lübnan, Irak ve Türkiye'den çalınan antikaları satın aldığını ve değeri 70 milyon dolardan fazla olan eserlerin ait oldukları ülkelere tekrar iade edileceğini açıklamıştır.²⁸ Bununla birlikte Oklahoma merkezli Hobby Lobby şirketinden alınan Gılgamış Destanı'nın bir bölümünü oluşturan antik bir kil tabletin Irak'a teslim edildiği açıklanmıştır. Irak Kültür Bakanı Hasan Nazım hem antik eserleri tekrar almanın hem de bunun iade şekliyle olmasının Irak'ın çalınan eserleri tekrar alma konusundaki çabaları açısından önem taşıdığını dile getirmiştir.²⁹

10 Aralık İnsan Hakları Haftası vesilesiyle Irak İnsan Hakları Komisyonu tarafından hak ihlalleri ve şiddet olaylarına ilişkin bir rapor yayımlanmıştır. Raporda 2014 yılından 2021 Aralık ayına kadar geçen süreçte 8 bin vatandaşın kayıp olduğu ve akıbetinin bilinmediği kaydedilmiştir. Raporda Irak'ta beş milyondan fazla çocuğun babasız olduğu göze çarpmaktadır. Dünya genelinde babasız çocuk sayısında Irak'ın beşinci sırada yer aldığı görülmektedir.³⁰

Irak Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Ahmed el-Sahaf yaptığı açıklamada, Irak hükûmetinin Polonya-Belarus sınırında mahsur kalan 3500'den fazla göçmenin anavatanlarına ulaştırdığını açıklamıştır.³¹ Ahmed el-Sahaf, "Şimdiye kadar bakanlık Minsk'ten dokuz tahliye uçuşu düzenlemeyi başardı" demiştir.

²⁶ <https://www.iraq-businessnews.com/2021/12/10/germany-gives-another-22m-to-boost-employment-in-iraq/>

²⁷ <https://www.reuters.com/world/middle-east/genel-energy-start-arbitration-claim-against-iraqi-kurdistan-2021-12-10/>

²⁸ <https://www.thenationalnews.com/world/us-news/2021/12/07/chastised-us-tycoon-returns-70m-of-antiques-looted-from-iraq-lebanon-and-other-countries/>

²⁹ <https://www.thenationalnews.com/mena/iraq/2021/12/07/ancient-gilgamesh-tablet-returned-to-iraqi-national-museum/>

³⁰ <https://www.basnews.com/tr/babat/728530>

³¹ <https://tass.com/world/1374285>

■ TÜRKMEN GÜNDEMİ

• Siyaset

Irak Türkmen Cephesi (ITC) Başkanı Hasan Turan, Irak Başbakanlığına bağlı Kerkük'te Etnik Gruplar Arasında Dengeyi Sağlama Komisyonunda Türkmen temsilcisi Usame Kemali ve beraberindeki heyeti kabul etti. Kabul sırasında Kerkük'te kamu kurumlarında Türkmenlerin temsili görüşüldü.³²

Irak Türkmen Cephesi (ITC) Başkanı Hasan Turan, Irak Türkmen Milliyetçi Hareketi Başkanı Hüsamettin Türkmen ve parti üyeleriyle görüştü. Turan görüşmede, Bağdat'ta siyasi kitle başkanlarıyla gerçekleştirdiği görüşmeleri ve Türkmenleri ilgilendiren konularla ilgili bilgilendirme yaptığı açıklandı.³³

Irak Türkmen Cephesi (ITC) Başkanı Hasan Turan, Kürdistan Yurtseverler Birliği (KYB) eski Kerkük Milletvekili Rebvar Taha'yı kabul etti. Kabul sırasında Kerkük'te güvenlik ve siyasi alanlarda son gelişmeler ve kamu hizmeti konuları ele alındı. İkili ayrıca, Kerkük'teki istikrarın sağlanması için oluşumlar arasındaki diyalogun artırılmasının önemi vurgulandı.³⁴

Irak Türkmen Cephesi (ITC) Kerkük Milletvekili Erşat Salihi, İran'ın Irak'taki yetkililerinden İkbâl Pur ve Haşdi Şaabi Kuzey Bölgesi Komutan Yardımcısı Ebu Mustafa el- İmami'yi kabul etti. Salihi kabul sırasında, parlamento seçimlerinde kazanmasından dolayı tebrikleri kabul etti ve bölgede cereyan eden son gelişmeler masaya yatırıldı.³⁵

Irak Türkmen Cephesi (ITC) Kerkük Milletvekili Erşat Salihi, Anadolu Haber Ajansına yaptığı açıklamada, Irak'ta siyasi çoğunluğa sahip bir iktidarın başarılı olamayacağını ifade etti. "Irak'ta Türkmenlerin de yer aldığı bir uzlaşma hükûmeti kurulmalı" diyen Salihi, ülkenin siyasi ve ekonomik sorunlardan kurtulması için yeni vizyon ve uzun vadeli stratejiye sahip kapsayıcı bir hükûmetin kurulmasının önem arz ettiğini vurguladı.³⁶

Irak Türkmen Cephesi (ITC) Kerkük Milletvekili Erşat Salihi, Kerkük'ün güvenliğiyle ilgili açıklamada bulundu. "Peşmerge güçleri siyasi partilerin etkisi altında kaldığı için sözde güvenlik boşluğu olan bölgelere yapılan IŞİD saldırılarını önlemek amacıyla Irak federal güçleriyle Peşmerge güçlerinden oluşan ortak tugayın kurulmasının başarılı olamayacağını" ifade etti. Salihi ayrıca, Kerkük ve anlaşmazlık denilen bölgelerin korunması için Irak merkezî hükûmetine bağlı Kerkük Özel Gücünün kurulmasının ve bu gücün bünyesinde Türkmenlerin dışında Arap ve Kürtlerin de yer alabileceğini söyledi.³⁷

32 <https://www.facebook.com/photo/?fbid=1015702175954217&set=pcb.1015702269287541>

33 <https://www.facebook.com/Irak-T%C3%BCrkmen-Milliyet%C3%A7i-Hareketi-167189209990462/photos/pcb.6728805743828743/6728805620495422/>

34 <https://www.facebook.com/697288953791648/posts/1857599391093926/>

35 <https://www.facebook.com/arshedalsalihi/photos/a.724048687628801/5006507762716184>

36 https://www.aa.com.tr/tr/dunya/itc-kerkuk-milletvekili-salihi-irakta-turkmenlerin-de-yer-aldigi-bir-uzlasma-hukumeti-kurulmal/2439745?fbclid=IwAR2uSQQdjqdpk0G5AaD3AjyjbkLNi-o99weV9py30jbUNlnsQ61q_5ZjrBA

37 <https://www.veryansintv.com/ersat-salihi-kerkuk-ozel-gucu-kurulmal>

Irak Türkmen Cephesi (ITC) Kerkük Milletvekili Erşat Salihi, Bedir Örgütü Kuzey Bölge Sorumlusu Muhammed Mehdi Bayati ve Kerkük'ten milletvekili seçilen Garib Asker ile bir araya geldi. İkili, başta Kerkük olmak üzere Türkmenli bölgesinde artan terör örgütü IŞİD saldırıları, ülkede siyasi ve güvenlik konuları, Türkmen haklarını savunmak için yeni kurulacak hükûmette güçlü bir Türkmen kitlesinin kurulması ve Türkmen Koordinasyon Heyeti'nin kurulması hakkında fikir teatisinde bulunuldu.³⁸

Kerkük'te bazı siyasi partiler, Kerkük vilayetinin korunmasında merkezî hükûmete bağlı güçlerden başka güce ihtiyacının olmadığını açıkladı. Bedir Örgütü Kuzey Bölge Sorumlusu Muhammed Mehdi Bayati, "Kerkük'te bulunan merkezî hükûmete ait güvenlik güçleri, Kerkük'te güvenliği sağlamakta başarılı olduklarını ve 'tartışmalı' olarak nitelendirilen bölgelerde sadece merkezî hükûmete bağlı federal güçlerin güvenlik boşluğunu doldurma hakkına sahip olduğunu ve bu bölgelerin korunmasında Peşmerge güçlerine ihtiyaç duyulmadığını" ifade etti.

Irak Türkmen İslami Birliği Genel Sekreteri Casim Muhammed Cafer ise, "Kürtler, güçlerini Kerkük topraklarına yerleştirmek için merkezî hükûmetin zayıflığından yararlanmaya çalıştıklarını" vurguladı. Konuyla ilgili eski Kerkük İl Meclisi üyesi Burhan el-Asi ise, "Kürtlerin bu çabaları Kerkük'ün güvenliğini sağlamak değil yeraltı zenginliğini kontrol etmek için olduğunu ifade etti.³⁹

Tartışmalı bölgelerdeki Arap aşiretlerinin sözcüsü Muzahim Huveyyit yaptığı açıklamada, "Kerkük'te son saldırıları değerlendirirsek kent, güvenlik olarak terör örgütü IŞİD'in eline düştüğünü söyleyebiliriz. Bu durumu özellikle istismar eden ve Peşmerge'nin Kerkük'e geri dönüşünü isteyen siyasi partiler var" açıklamasında bulundu.⁴⁰

• Güvenlik

Kerkük'te Kürtlerin yoğun yaşadığı Şorca Mahallesi'nde inşaat hâlindeki bir okul binasına kimliği belirsiz kişiler tarafından terör örgütü IŞİD'in bayrağı asıldı. Konuyla ilgili güvenlik güçleri bölgeye intikal ederek olay hakkında soruşturma başlatıldı.⁴¹

rak Kürt Bölgesel Yönetimi (IKBY) Peşmerge Bakanlığından yapılan açıklamada, terör örgütü IŞİD, Kerkük'ün kuzeybatısında yer alan Altunköprü nahiyesine bağlı Karasalim köyüne konuşlanan Peşmerge'ye bağlı 126. Tugayı'na ait kontrol noktasına saldırı düzenlediklerini bildirdi. Saldırı sonucu, 1'i subay olmak üzere 4 Peşmerge mensubunun hayatını kaybettiği açıklandı.⁴²

38 <https://www.facebook.com/arshedalsalihi/photos/pcb.5000443329989294/5000395063327454/>

39 <https://almaalomah.me/2021/12/10/569945/>

40 <https://alahadnews.net/2021/12/09/العشائر-العربية-تكر كوك-ام/>

41 <https://tasrebat.com/archives/267537>

42 <https://alsharqiya.com/ar/news/the-martyrdom-of-4-peshmerga-in-altun-kobri-sub-district>

Kerkük'te Terörle Mücadele Müdürlüğü, terör örgütü IŞİD'in önde gelen komutanlarında ve yardımcısını tutukladığını açıkladı. Tutuklanan komutan birçok terör eylemine karışmış ve uzun süredir arandığını kaydetti.⁴³

Irak Türkmen Cephesi (ITC), Kerkük'e bağlı Karasalim köyünde gerçekleşen terör saldırısında hayatını kaybedenlerin ailelerine başsağlığı diledi. Açıklamada, Silahlı Kuvvetler başkomutanından terör eylemlerinin yaşandığı bölgelerin terörle mücadele birimleri tarafından temizlenmesini talep eden ITC, Kerkük'ün güvenlik dosyasını federal güçlere teslim edilmesini de vurgulandı.⁴⁴

Kerkük'ün Bağdat Yolu bölgesinde bulunan Baba Gürgür benzin istasyonu yakınında ses bombası patladı. Patlama anında olay yerinden geçen bir araç şoförü yaralandı. Olay yerine intikal eden güvenlik güçleri bölgeyi kordon altına alarak soruşturma başlattı. Bir görgü tanığı, patlamada 1 kişinin yaralandığını ve hastaneye kaldırıldığını söyledi.⁴⁵

Kerkük Polis Müdürlüğü basın sözcüsü Amir Nuri, Kerkük'ün kuzeybatısında yer alan Dibis ilçesi yakınında, Irak Ordusuna ait kontrol noktasına yönelik terör örgütü IŞİD mensupları tarafından saldırı düzenlendiğini bildirdi. Dibis ilçesinin Tuvela köyü yakınında düzenlenen saldırıda federal güçlere ait 2 askerin hayatını kaybettiğini ifade eden Nuri, saldırıdan sonra bölgede geniş çaplı operasyon başlatıldığını kaydetti.⁴⁶

Güvenlik kaynaklarından yapılan açıklamada, Kerkük'ün güneyinde yer alan Çay Vadisi'nde bulunan terör örgütü IŞİD'e yönelik hava operasyonu düzenlendiği bildirildi. Düzenlenen operasyona ilişkin yapılan açıklamada terör örgütü IŞİD'e ait mevziler imha edilirken çok sayıda da mühimmat ele geçirildiği açıklandı.⁴⁷

Güvenlik kaynaklarından yapılan açıklamaya göre, Kerkük ve Diyala vilayetlerinde bomba yüklü araç ve çok sayıda patlayıcının bulunduğu belirtildi. Kerkük'te Terörle Mücadele Müdürlüğü, Kerkük'ün güneyinde yaptığı arama tarama faaliyetleri kapsamında terör örgütü IŞİD tarafından kullanıldığı tespit edilen sığınak içerisinde çok sayıda patlayıcı madde, içine bomba yerleştirilmiş motosiklet ve bomba yüklü bir aracın da ele geçirildiği ifade edildi.⁴⁸

Musul Askerî İstihbarat Güçleri, Telafer ilçesine bağlı Tulbaş köyünde çok sayıda mühimmat ele geçirildiğini bildirdi. Yapılan açıklamada Musul'un batısında yer alan Telafer ilçesine bağlı Tulbaş köyünden edinilen istihbari bilgilere dayanarak köye yapılan operasyon sonucunda 40 adet havan topu, 4 adet el bombası ve 6 adet RBG7 roketatar ele geçirildiği açıklandı.⁴⁹

43 <https://alahadnews.net/2021/12/09/مكافحة الإرهاب تعتقل قائداً عسكرياً بينين/>

44 <http://www.turkmenelitvhaber.net/turkmeneli/item/23268-itc-kerkuk-il-sininin-kontrolu-federal-guclere-teslim-edilsin.html>

45 <http://www.turkmenelitvhaber.net/turkmeneli/item/23264-kerkuk-te-ses-bombasi-patladi-1-kisi-yaralandi-maddi-hasarlar-olustu.html>

46 <http://www.turkmenelitvhaber.net/turkmeneli/item/23277-kerkuk-te-deas-saldirisinda-2-asker-sehit-oldu.html>

47 <https://akhbarelyom.com/news/newdetails/3599428/1/العراق-تنفيذ-ضربة-جوية-استهدفت-مواقع-داع>

48 <https://www.youm7.com/story/2021/12/9/5571519/العراق-يعلن-ضبط-عبوات-ومقدوفات-وعجلة-مفخخة-في-كر-كوك-وديالى>

49 <https://www.ninanews.com/Website/News/Details?key=943926>

Irak federal güçleri ile Peşmerge güçlerinden oluşan Ortak Operasyon Komutanlığı, Kifri ilçesi yakınlarında terör örgütü IŞİD'e yönelik operasyon başlattığını duyurdu. Operasyona ilişkin yapılan açıklamada, örgütü IŞİD'e ait sığınak ele geçirdiğini ve sığınakta farklı boyutlarda birkaç havan mermisiyle 10 adet Katyuşa füzesinin de bulunduğu açıklandı”⁵⁰

ITC, Basra ilinde meydana gelen patlamayla ilgili yazılı açıklama yayımladı. Açıklamada, Irak'ın Basra ilinde meydana gelen patlama sonucu hayatını kaybedenlerin ailelerine başsağlığı ve yaralılara şifalar diledi. Açıklamada, güvenlik durumunun siyasi hesaplar için istismar edilmemesini, ülkenin güvenlik ve istikrarını bozan terör faaliyetleri konusunda uyarıda bulun ITC, istihbarat birimlerinin terör hücrelerini tespit ederek güvenlik çalışmalarının güçlendirilmesini talep etti.⁵¹

• Sağlık ve Sosyal Hayat

Kerkük Vali Vekili Rakan Said Cuburi, vilayet genelinde devlet dairelerine çalışma saatleriyle ilgili talimat verdiğini bildirdi. Covid-19 tedbirleri kapsamında çalışma saatlerini %50'ye düşürülmüştü. Yayımlanan talimatta, vilayet genelinde devlet dairelerinde görevli olan memurların çalışma saatlerini tekrar %100 çıkarıldığı açıklandı. Bu uygulamanın 13 Ocak 2022 tarihine kadar geçerli olacağı da belirtildi.⁵²

Türkmen Şahitler ve Siyasi Tutuklular Derneği, Türkmen mücadeleci Yaşar Cengiz'i vefatının 17. yıl dönümü münasebetiyle anma töreni düzenledi. Törende konuşma yapan Irak Türkmen Cephesi (ITC) Başkanı Hasan Turan, merhumun Türkmen davasına yaptığı hizmetlerden övgüyle söz etti.⁵³

Kerkük'te Türkmen tiyatrocusu şehit Hüseyin Demirci'nin anısına dikilen heykelin açılışı yapıldı. Türkmen iş adamı Ömer Köprülü tarafından yapılan heykelin açılış törenine Irak Türkmen Cephesi (ITC) Başkanı Hasan Turan, ITC Kerkük Milletvekili Erşat Salihi ve çok sayıda Türkmen şahsiyeti katıldı.⁵⁴

■ IKBY GÜNDEMİ

• Siyaset

Irak Bağımsız Yüksek Seçim Kurulu (IBYSK) 10 Ekim'de yapılan erken genel seçimlerin nihai sonuçlarını onaylanmak üzere Irak Federal Yüksek Mahkemesine gönderdiğini açıklamıştır. Sonuçlara göre KDP, Ninova ve Erbil'de birer sandalye kaybetmiştir. KDP'nin kaybettiği temsilci haklarının KYB'ye geçtiği açıklanmıştır. Bu vesileyle seçimlerde 33 sandalye kazanan

50 <https://tasrebat.com/archives/267514>

51 <https://ninanews.com/Website/News/Details?Key=943507>

52 <https://mustaqila.com/محافظة كركوك-يعلم-عن-استئناف-العمل-الحك/>

53 <https://twitter.com/hasanturank/status/1468530255971377152/photo/3>

54 <https://www.sondakika.com/yerel/haber-son-dakika-haberleri-kerkuk-te-sehit-huseyin-demirci-nin-anisina-14578014/>

KDP'nin temsil hakkı 31'e düşerken KYB'ninki 15'ten 17'ye yükselmiştir. IBYSK'nın açıklamasından sonra KDP Sözcüsü Mahmud Muhammed, "Irak seçimlerinin kesin sonuçlarının IBYSK tarafından açıklanmasının ardından Erbil ve Ninova'da yasal olarak elde ettiğimiz iki sandalye iptal edildi. Bu nedenle partimizin politbürosu toplanacak ve bu yasa dışı eyleme karşı tutumumuzu açıklayacağız" sözlerine başvurmuştur. KYB Sözcüsü Emin Baba Şeyh, Erbil ve Ninova'da KYB'ye iade edilen iki sandalyenin partisinin hakkı olduğunu açıklamıştır.⁵⁵ KDP, Irak Cumhurbaşkanı Berham Salih'in müdahalesiyle seçim sonuçlarının itiraz süresi uzatıldığını iddia etmektedir.⁵⁶ Irak resmî haber ajansında yayımlanan seçim sonuçlarına göre, IKBY ve tartışmalı bölgelerde faaliyet gösteren KDP 31, KYB ve Goran Hareketi'nden oluşan Kürdistan İttifakı 17, Yeni Nesil Hareketi 9, Kürdistan İslami Birliği (Yekgirtu) 4 ve Kürdistan Adalet Cemaati (Komal) 1 sandalye kazanmıştır.⁵⁷

8 Aralık tarihinde Irak Savunma Bakanı Cuma İnad, Irak Başbakanı Mustafa Kazımi ve beraberlerindeki üst düzey bir askerî heyet, Erbil ziyaretinde bulunmuştur. Heyet, Erbil Uluslararası Havalimanı'nda Başbakan Mesrur Barzani tarafından karşılanmıştır. Barzani ile Kazımi'nin görüşmesinde Irak'taki seçim sonrası süreç ve IŞİD'in son dönemde artan saldırıları ele alınmıştır. Irak'ta seçimlerin ardından yaşanan gelişmelerin ele alındığı görüşmede, ülkenin istikrarının önemi, ekonomik kalkınma, Erbil ve Bağdat arasında askıda kalan sorunların çözümü gibi konular masaya yatırılmıştır. Görüşmede teröre karşı mücadele kapsamında Peşmerge ile Irak Ordusu arasındaki koordinasyonun yoğunlaştırılması gerektiğine vurgu yapılmıştır. Toplantıda, terör örgütü IŞİD'in tehditlerine karşı konulması, örgütün tamamen ortadan kaldırılması ve IKBY dışındaki bölgelerde halkın korunması amacıyla Peşmerge ile Irak Ordusu arasındaki iş birliğinin artırılması gerektiğine vurgu yapılmıştır. Kazımi'nin Erbil'e ziyareti, son günlerde IŞİD ile Peşmerge arasındaki meydana gelen çatışmaların yerine ziyaret etmesi ve yakından durumun görmesi kapsamında olduğu belirtilmektedir. Ayrıca bu ziyaret, Peşmerge ile Irak Ordusunun Süleymaniye ve Selahaddin'de iki cephede IŞİD'e karşı ortak "süpürme" operasyonu başlattığı bir döneme denk gelmiştir.⁵⁸

Takaddum Koalisyonu lideri ve Irak Parlamento Başkanı Muhammed Halbusi, Erbil'i ziyaret ederek Neçirvan Barzani, Mesrur Barzani, Başbakan Yardımcısı ve Kürdistan Yurtseverler Birliği (KYB) MKYK üyesi Kubad Talabani ve Mesud Barzani ile ayrı ayrı bir araya gelmiştir.⁵⁹ 7 Aralık tarihli görüşmede, halkın taleplerine cevap veren bir hükûmet kurulmasının önemi dikkat çekilmiştir. Ziyarete son zamanlarda artan IŞİD saldırıları da gündeme gelmiştir. Erbil yönetimi ve Halbusi söz konusu bölgelerdeki güvenlik açığının giderilmesi ve önlemlerin artırılması gerektiğini belirtmiştir. Taraflar Peşmerge güçleri ile Irak Ordusu arasında IŞİD saldırılarının önlenmesi için ortak mekanizmanın hayata geçirilmesinin önemi üzerinde

55 <https://www.knnc.net/Details.aspx?jimare=40725>

56 <https://lvinpress.com/25950/>

57 <https://www.pukmedia.com/KS/Details/180512>

58 <https://www.knnc.net/Details.aspx?jimare=40860>

59 <https://esta.krd/114915/>

• Ekonomi

ABD'nin Miami şehrinde bulunan bir eczanenin Mesrur Barzani tarafından satın alındığı ortaya çıkarılmıştır. The American Prospect tarafından yayımlanan raporda "Miami'de deniz kenarına yakın bir eczane IKBY Başbakanı Mesrur Barzani tarafından 18 milyon dolar karşılığında satın alınmıştır" ifadeleri geçmektedir. Gazeteci Zack Kopplin tarafından hazırlanan ve 7 Aralık'ta yayımlanan raporda Barzani ailesi 1,27 milyar dolarlık mülklere sahip olduğu ortaya çıkarılmıştır.⁶⁵ Söz konusu mülkün tapu senedi üzerinde Mesrur Barzani'nin adı, soyadı ve imzası bulunduğu belirtilmektedir.⁶⁶ IKBY Başbakanlık Ofisinden yapılan açıklamada raporda geçen iddialar yalanlanmıştır.⁶⁷

• Güvenlik

Mesrur Barzani, IŞİD'in Peşmerge'yi hedef alan saldırılarından sonra yaptığı açıklamada, "IKBY Peşmerge Bakanlığına daha fazla hazırlık yapması, bölge halkı ve Peşmerge'ye yönelik IŞİD saldırılarını engellemek için önlemleri arttırması talimatı verdik" ifadelerini kullanmıştır. 28 Kasım'da Süleymaniye'deki IŞİD saldırısında hayatını kaybeden 5 peşmerge mensubunun ailesine başsağlığı mesajı yayımlanan Barzani, "Pek çok defa uyarıda bulunduk. IKBY dışındaki bölgelerde IŞİD güvenlik boşluğundan yararlanıyor ve bölge güvenliği üzerinde tehdit teşkil ediyor" sözlerini kullanmıştır. Barzani, "Bölgedeki mevcut güvenlik boşluğunu doldurmak için Uluslararası Koalisyon ile ortak hareket ederek Peşmerge güçleri ve Irak Ordusu arasındaki ortak güvenlik merkezleri ivedilikle aktifleştirilmelidir" demiştir.⁶⁸

IKBY Peşmerge Bakanı Şores İsmail, IŞİD'in güvenlik boşluğundan yararlanarak ve Peşmerge güçlerini hedef aldığını belirterek Irak Ordusunu eleştirmiştir. 1 Aralık'ta Rudaw televizyon kanalının 20.00 bültenine katılan İsmail, IŞİD'in son dönemde Süleymaniye'nin Germiyan bölgesindeki saldırılarını, Irak Ordusu ile Peşmerge güçleri arasında bulunan 35 kilometre uzunluğunda ve 8 kilometre genişliğindeki bölgede yaşanan güvenlik boşluğuna bağlamıştır. IŞİD'in bu bölgede konuşlandığını, kamp kurarak talim yaptığını, insanları kaçırmak hapisanelerinde tuttuğunu, sivillere ve askerî hedeflere saldırılarını buradan örgütlediğini belirten İsmail, "Irak Ordusu ile Peşmerge arasındaki yetersiz koordinasyon terör örgütü IŞİD'e altın bir fırsat sunmuştur" ifadelerini kullanmıştır. İsmail, Irak Ordusunun terörle mücadelesini "son derece gevşek" sözleriyle nitelendirerek, "Bu durum terör örgütünün rahatça örgütlenmesine olanak sunuyor. Yüzlerce defa IŞİD'in sadece Kürtlere ve Peşmerge'ye yönelik bir tehdit olmadığını, aynı zamanda tüm bölge için tehlike arz ettiğini dile getirdik" değerlendirmesinde bulunmuştur. Bölgede IŞİD'le mücadelenin sadece Peşmerge'nin çabalarıyla yürütüldüğünü ifade eden İsmail, bölgeyi havadan da kontrol etmek gerektiğini,

65 https://prospect.org/power/cowboy-drugstore-traces-of-a-kleptocrat/?fbclid=IwAR1HhWaM_HJ8s-mV8mTPDwy5BD8RV2aXXIWwC_b30qkbu3jyPEELFtkcHM

66 https://drawmedia.net/page_detail?smart-id=9292

67 <https://lvnpress.com/26212/>

68 <https://www.awene.com/detail?article=62050>

Irak Ordusunun bu konuda ihtiyaçları karşılamadığını kaydetmiştir. İsmail, ayrıca Peşmerge'nin daha iyi eğitilmesi, teknik ihtiyaçlarının giderilmesi ve mevzilerinin güçlendirilmesi gerektiğini vurgulamıştır.⁶⁹ İsmail, Peşmerge komutanlarıyla bir araya gelerek, terör örgütü IŞİD'e karşı kapsamlı operasyon gerçekleştirilmesini görüşmüştür. IKBY Peşmerge Bakanlığı tarafından yapılan açıklamada, IŞİD'in saldırılarını artırmasının ardından tüm Peşmerge komutanlarının yeni savaş planı çerçevesinde mücadele etme ve mevzilerini güçlendirmekle görevlendirildiği kaydedilmiştir.⁷⁰ İsmail, savaş cephelerinde muhabirlerin peşmerge mevzilerini görüntülemesini ve buralardan canlı yayın yapılmasını yasakladıklarını açıklamıştır. İsmail, "Peşmerge güçlerine zarar veren dağınık yayınlar ve medya çalışmalarının düzenlenmesi" amacıyla bir dizi karar alındığını duyurmuştur. İsmail, bu kapsamda muhabir ve medya organlarının savaş cephelerinde kayıt veya canlı yayın yapmalarının yasaklandığını söylemiştir. Karar kapsamında hiçbir askerî yetkili, IKBY Peşmerge Bakanlığı Basın ve Ulusal Aydınlanma Müdürlüğü'nün izni olmadan kendi başına herhangi bir konuda açıklamada bulunamayacak.⁷¹

IKBY Peşmerge Bakanlığı Genel Sekreteri Cabar Yaver, IŞİD mensuplarının Irak Ordusunun kontrolü altındaki bölgelerden gelerek Peşmerge'yi hedef aldığını öne sürmüştür. Yaver, "Peşmerge'ye saldıran IŞİD mensuplarının Irak Ordusunun kontrolü altındaki bölgelerden geldiğini söyleyebilirim. Saldırıların ardından aynı geldikleri yere geri dönüyorlar. Çünkü Irak güvenlik güçleri sadece mevzilerini korumakla meşgul" demiştir. Irak kaynaklı bazı gecikmelerin yaşandığını belirten Yaver, "Peşmerge ile Irak Ordusu tarafından kurulacak ortak tugaylar şimdi Peşmerge Bakanlığına ait bir üste eğitim görüyor. Eğitim bittikten sonra (aralık ayında) Irak silahlı kuvvetlerine katılacaklar. Daha sonra Ocak 2022'de bu bölgelerde görevlendirilecekler" demiştir.⁷²

Peşmerge ve Irak güvenlik güçleri arasında kalan bölgelerde güvenlik boşluğunun doldurulması için oluşturulan iki ortak tugayın askerî eğitimini tamamladıktan sonra göreve başlayacağı duyurulmuştur. IKBY Peşmerge Bakanlığı ile Irak Savunma Bakanlığı arasında varılan anlaşmanın ardından tartışmalı bölgelerde görev almak için iki ortak tugay kurulmasına karar verilmiştir. Rudaw televizyon kanalına konuşan IKBY Peşmerge Bakanı Yardımcısı Serbest Lezgin, "Şimdi Irak Ordusu ile Peşmerge arasında eskisinden çok daha iyi bir koordinasyon var. Bu iş birliğinin daha da ileriye gitmesini ve terör örgütünün bölgedeki varlığının tamamen bitirilene kadar askerî operasyonlara devam edilmesini ümit ediyoruz" demiştir. Rudaw'ın edindiği bilgilere göre, güvenlik boşluğu olan bölgelerde görev alacak iki ortak tugay 7 bin peşmerge ve askerden oluşmaktadır. Aralık ayının başında eğitimine başlanan birliklerin iki ay içerisinde hazır hâle getirilmesi planlanmaktadır. Daha sonra tugaylardan

69 <https://www.rudaw.net/turkish/kurdistan/011220214>

70 <https://www.knnc.net/Details.aspx?jimare=40722>

71 <https://www.rudaw.net/sorani/kurdistan/0712202119>

72 <https://www.peyam.net/Details/26811>

birinin Hanekin'den Kerkük'e kadar uzanan bölgede, diğer tugayın ise Kerkük'ün Şivan kasa-basından Musul Barajı'na kadar uzanan bölgede görevlendirilmesi beklenmektedir.⁷³

Peşmerge'nin Germiyan bölgesindeki Kifrti ve Hurmatu sıradağlarında IŞİD'e yönelik 5 kol-dan operasyona başladığı açıklanmıştır. IKBY Peşmerge Bakanlığı, 8 Aralık Çarşamba günü başlatılan operasyonla ilgili yaptığı açıklamada operasyonun Germeser ve Karetepe cephe-lerinden başlatıldığı kaydedilmiştir. Operasyonun yürütüldüğü bölgenin, Peşmerge ile Irak Ordusu arasındaki güvenlik açısından önemli bir bölge olduğu ifade edilmiştir. Operasyona Germeser Cephesi'nden 3 ve 5. Piyade Tugayları, Karetepe Cephesi'nden 17 ve 9. Piyade Tu-gayları ile Peşmerge 70 Birlikleri'nden bölüklerin katıldığı belirtilmektedir. IKBY Peşmerge Bakanlığı, bölgenin tamamında arama tarama faaliyetleri yapılanaya kadar bu operasyonların süreceğini bildirmiştir.⁷⁴

8 Aralık tarihinde güvenlik güçleri, IŞİD'e bağlı olduğu öne sürülen 25 kişiyi tutuklamıştır. Süleymaniye Asayiş İl Genel Müdürlüğü tarafından yapılan bir açıklamada Halepçe'ye bağlı ilçe ve köyleriyle Halepçe merkezinde yapılan ortak operasyonda IKBY Genel Asayiş kontro-lünde Süleymaniye Asayiş İl Müdürlüğü ve Şehrezur Asayiş Müdürlüğü katılmıştır.⁷⁵

Irak Federal İstihbarat Ajansı, 11 Aralık tarihinde yaptığı bir açıklamada Süleymaniye il sı-nırlarında dağıtılması planlanan, komşu bir ülkeden getirilecek 7 kilo uyuşturucu hap (9 bin adet) ile 1 kilo esrarın yakalandığı, konuya ilişkin gerekli tedbirlerin alındığı, hukuksal işlemlerin başlatıldığı belirtilmiştir. Açıklamada uyuşturucu maddelerinin hangi ülkeden geldiği belirtilmezken Süleymaniye'nin sınır sahibi olduğu tek ülkenin İran olduğu bilinmektedir.⁷⁶

• Sosyal Hayat ve Sağlık

Belarus'tan IKBY'ye geri dönüşler devam etmektedir. Çoğunluğu Iraklı Kürt gençlerden olu-şan 417 kişilik bir göçmen kafilesi 11 Aralık'ta Belarus'tan Irak'a gelmiştir. 18 Kasım'da başlayan geri dönüş uçakları toplam 3 bin 586 kişiyi Belarus'tan Irak'a getirmiştir. IKBY ise insan kaçakçılığını soruşturmak için bir komite kurmuştur. IKBY Dış İlişkiler Ofisi Danışmanı Helgurd Saleyi, "Başbakan bu konuda tavır aldı ve bu amaçla çok sayıda komite kuruldu ve çalışmalarına başladı" ifadelerini kullanmıştır. Dış İlişkiler Ofisine göre Belarus'taki kamp-larda 1000'den fazla göçmen bulunmaktadır.⁷⁷

IKBY'de tespit edilen toplam Covid-19 vaka sayısı 382 bin 958'e yükselirken, virüs nedeniyle hayatını kaybeden kişi sayısı 6 bin 943 olarak kaydedilmiştir. Virüsü yenerek sağlığına kavu-şan kişi sayısı ise 367 bin 698'e ulaşmıştır.⁷⁸

73 <https://www.rudaw.net/sorani/kurdistan/09122021>

74 <https://www.kurdistan24.net/tr/story/73344-Pesmerge-5-koldan-operasyona-basladi>

75 <https://lvinpress.com/26216/>

76 <https://www.basnews.com/so/babat/728583>

77 <https://www.rudaw.net/sorani/kurdistan/111220212>

78 <https://www.rudaw.net/sorani/health/111220211>

■ KÖRFEZ GÜNDEMİ

• Suudi Arabistan

Suudi Arabistan Velihaht Prensi Muhammed bin Selman, 2017 yılından bu yana ilk kez Doha'yı ziyaret etti. Muhammed bin Selman'ın Katar Emiri Şeyh Temim bin Hamed Al Sani tarafından karşılandığı belirtildi. Muhammed bin Selman'ın Katar ziyareti, Körfez turu kapsamında gerçekleşti. Katar, Suudi Velihaht Prens'in ziyaret ettiği üçüncü Körfez ülkesi oldu.⁷⁹

ABD Senatosu, Suudi Arabistan'a gerçekleştirilmesi planlanan 650 milyon dolarlık askerî teçhizat satışının engellenmesini öngören tasarıyı veto etti. Cumhuriyetçi Senatörler Mike Lee, Rand Paul ve Demokrat Bernie Sanders tarafından sunulan yasa tasarısını yapılan oylama sonucunda 67'ye karşı 30 oyla reddedildiği belirtildi.⁸⁰

Kızıldeniz Uluslararası Film Festivali ilk kez Cidde'de gerçekleştirildi. Festival, UNESCO tarafından dünya mirasları listesine alınan tarihî Al-Balad şehrinde yapıldı.⁸¹

• Birleşik Arap Emirlikleri (BAE)

BAE'den bir heyetin savunma endüstrisinde iş birliği fırsatlarını görüşmek üzere Türkiye'ye bir ziyaret gerçekleştirdiği belirtildi. Konu hakkında bilgisi olan Türk kaynakların ifadelerine göre heyet Türkiye Savunma Sanayi başkanı İsmail Demir ile bir toplantı yaptı. Heyetin ayrıca ASELSAN'dan yetkililerle de bir görüşme yaptığı belirtildi.⁸²

Suudi Velihaht Prens Muhammed bin Selman, Körfez turu kapsamında BAE'yi ziyaret etti. Burada Abu Dabi Velihaht Prensi Muhammed bin Zayid Al Nahyan ile bir araya geldi. İkili, başkent Abu Dabi'de farklı alanlardaki kalkınma fırsatlarının yanı sıra ortak öneme sahip bölgesel ve uluslararası meseleleri görüştü. Ayrıca bölgesel istikrarın sağlanmasının öneminde vurgu yapıldı.⁸³

İsrail Başbakanı Naftali Bennett BAE'ye resmî bir ziyaret gerçekleştirdi. Ziyaret, tarihte ilk kez bir İsraili başbakanın BAE'yi ziyaret ediyor olması bakımından önem taşımaktadır. Abu Dabi'ye gelişi esnasında BAE Dışişleri Bakanı Abdullah bin Zayid Al Nahyan tarafından karşılandı.⁸⁴ Bennett daha sonrasında Abu Dabi Velihaht Prensi Muhammed bin Zayid Al Nahyan ile bir toplantı yaptı. Görüşme sonrası BAE resmî haber ajansı tarafından yapılan açıklamada Bennett'in ziyaretin iki ülke arasındaki ilişkilerin gelişmesine katkıda bulunması temennilerinde bulunduğu ifade edildi. İkili görüşmedeki ana gündem maddelerinden birinin İran olduğu belirtildi.⁸⁵

79 <https://www.reuters.com/world/middle-east/saudi-crown-prince-first-visit-qatar-since-gulf-row-resolved-2021-12-08/>

80 <https://www.aljazeera.com/news/2021/12/8/us-congress-allows-weapons-saudi-arabia-weapons-sale-to-proceed>

81 <https://www.middleeastmonitor.com/20211207-saudi-arabia-hosts-first-international-film-festival/>

82 <https://www.dailysabah.com/business/defense/uae-officials-talk-cooperation-with-turkish-defense-industry>

83 <http://wam.ae/en/details/1395303001153>

84 <http://wam.ae/en/details/1395303002405>

85 <http://wam.ae/en/details/1395303002539>

BAE'de hafta günlerinin pazartesi-cuma, hafta sonu tatilinin cumartesi-pazar şeklinde değiştirilmesine ve iş günlerinin 4,5 gün olarak belirlenmesine karar verildi. Alınan kararın 1 Ocak 2022 tarihinden itibaren geçerli olmasının beklendiği ifade edildi. Kararın, ülkeyi uluslararası pazara daha iyi entegre etmek için alındığı belirtildi.⁸⁶

BAE Ulusal Güvenlik Danışmanı Tahnoun bin Zayid Al Nahyan İran'a resmî bir ziyaret gerçekleştirdi. Tahnoun bin Zayid, başkent Tahran'da İranlı mevkidaşı Ali Shamkhani ve Cumhurbaşkanı İbrahim Reisi ile ayrı toplantılar yaptı. Toplantılarda iki ülke arasında gelişen ilişkilere vurgu yapıldı. Reisi'nin iki Müslüman halk arasındaki ilişkilerde herhangi bir engel olmaması gerektiğini ifade ettiği belirtildi.⁸⁷

İsrail ile normalleşme adımlarının bir parçası olarak ilk kez BAE'den bir futbol takımının İsrail'in düzenlediği bir turnuvaya katılmak üzere İsrail'e gittiği duyuruldu.⁸⁸

• Katar

Cumhurbaşkanı Erdoğan, Türkiye-Katar Yüksek Stratejik Komitenin yedinci toplantısını gerçekleştirmek için 6-7 Aralık tarihlerinde Katar'a bir ziyaret gerçekleştirdi. Cumhurbaşkanı Erdoğan, Katar Emiri Şeyh Temim bin Hamed Al Sani ile ilk olarak ikili bir toplantı yaptı. İki saatten fazla süren ve basına kapalı gerçekleştirilen toplantıda ikili ilişkiler ve bölgesel gelişmeler ele alındı.⁸⁹

Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın ziyareti esnasında taraflar arasında çeşitli alanlarda 15 iş birliği anlaşması imzalandı. İlgili bakanların anlaşmaları imzaladığı seremoni Cumhurbaşkanı Erdoğan ve Emir Temim bin Hamed'in katılımıyla gerçekleştirildi. Anlaşmalar yatırım, ticaret, kalkınma, kültür, spor, diplomasi, sağlık, medya gibi çeşitli alanlarda gerçekleştirildi. İmza töreni sonrasında iki lider Yüksek Stratejik Komitenin yedinci toplantısına eş başkanlık yaptı.⁹⁰

İstanbul'da düzenlenen İslam İşbirliği Teşkilatı Parlamentolar Birliğinin on altıncı toplantısına katılan Katar heyeti, Filistin davasına verilen desteği yineledi. Toplantıda konuşan Katar Şura Meclisi Başkan Yardımcısı Hamda bint Hassan Al Sulaiti ülkesinin Filistin halkının haklarını desteklemenin yanı sıra başkenti Kudüs olan bağımsız bir Filistin devletinin kurulması noktasındaki desteğini teyit etti.⁹¹

Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu, Türkiye'nin Afganistan konusunda Katar'la birlikte çalışacağını ifade etti. Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın Katar ziyaretinden bir gün önce Körfez ül-

86 <https://www.thenationalnews.com/uae/government/2021/12/07/breaking-uae-makes-major-changes-to-working-week/>

87 https://www.washingtonpost.com/world/top-uae-adviser-makes-rare-trip-to-iran-amid-nuclear-talks/2021/12/06/119f5778-5677-11ec-8396-5552bef55c3c_story.html

88 <https://twitter.com/ISRAELFA/status/1469262335965597705>

89 <https://www.aa.com.tr/en/middle-east/turkish-qatari-leaders-hold-bilateral-meeting-in-doha/2440954>

90 <https://www.aa.com.tr/en/economy/turkey-qatar-sign-15-new-agreements-to-develop-bilateral-ties/2440984>

91 <https://www.dohanews.co/qatars-shura-council-backs-palestine-at-turkey-islamic-union-meeting/>

kesine giden Çavuşoğlu, Katarlı mevkidaşı Muhammed bin Abdulrahman Al Sani ile düzenlediği ortak basın toplantısında Afganistan'da istikrarın sağlanması ve Kabil Havalimanı'nın işletilmesi için iki ülkenin birlikte çalışacağını belirtti. Katarlı bakan da Türk mevkidaşının ifadelerine katılarak ülkesinin bu konudaki tutumunu yineledi.⁹²

• Yemen

Yemen'de hükûmet güçleriyle Husiler arasındaki çatışmalar devam etmektedir. Çatışmalar Marib vilayetine yoğunlaşmış vaziyettedir. Çatışmalar sonucunda her iki taraftan üst düzey askerî yetkililerin öldürüldüğüne dair açıklamalar gelmektedir. Bu çerçevede bir yerel kaynak, çatışmalar esnasında Yemen Savunma Bakanlığı harekât komutanı Tümgeneral Naser Al Thaybani'nin hayatını kaybettiğini ifade etti.⁹³

Yemen hükûmeti yaptığı bir açıklamayla, Lübnan Hizbullahı'na bağlı üst düzey bir ajanın Marib'te devam eden çatışmalar esnasında öldürüldüğünü duyurdu. Yemen Enformasyon Bakanı Muammer El Eryani resmî haber ajansına verdiği demeçte, üst düzey Hizbullah yetkilisi Ekrem al-Sayyed'in Yemen Ordusu tarafından açılan topçu ateşi neticesinde öldürüldüğünü söyledi.⁹⁴

Yemen Temsilciler Meclisi Başkanı Sultan Saeed Abdullah Al Barkani, İslam İşbirliği Teşkilatı Parlamenterler Birliğinin on altıncı toplantısına katılmak için Türkiye'ye geldi. İstanbul'da Türkiye Büyük Millet Meclisinin (TBMM) ev sahipliğinde düzenlenen toplantıda konuşan Barkani Türkiye'nin Yemen'in barış ve huzura kavuşması yönündeki desteğini vurguladı. Barkani ayrıca TBMM Başkanı Mustafa Şentop ile bir araya geldi.⁹⁵

ABD Adalet Bakanlığı yaptığı bir açıklamayla, Arap Denizi'nde İran tarafından Husilere gönderildiği düşünülen silah ve petrol yüklü iki gemiye el koyulduğunu duyurdu. Açıklamada, el konulan silahlarının 171 karadan havaya füze ve 8 zırh delici füzeyi içerdiğini açıkladı. Bunun yanı sıra 1,1 milyon varil İran petrol ürününe el koyulduğu ifade edildi.⁹⁶

• Kuveyt

Suudi Arabistan Veliaht Prensi Muhammed bin Selman, Körfez turu kapsamında Kuveyt'i ziyaret etti. Ziyaretin iki ülke arasındaki tarihî ve güçlü ilişkilere vurgu yaptığı ifade edildi. Görüşmelerde ikili ilişkiler ve iş birliği üzerine konuşulduğu belirtildi. İş birliğini arttırmak adına Suudi-Kuweyt koordinasyon konseyi üzerine de görüşüldüğü ifade edildi. Lübnan'da

92 <https://www.aljazeera.com/news/2021/12/6/qatar-turkey-to-work-with-taliban-on-keeping-kabul-airport-open>

93 <https://www.aa.com.tr/en/middle-east/top-army-commander-killed-in-yemen-s-marib/2446090>

94 <https://www.aa.com.tr/en/middle-east/hezbollah-operative-killed-in-central-yemen/2443316>

95 <https://yeniyeemen.net/tr/p-218414>

96 <https://www.justice.gov/opa/pr/united-states-prevails-actions-seize-and-forfeit-iranian-terror-group-s-missiles-and>

kapsamlı reformlar gerçekleşmesinin önemine değinildiği belirtildi.⁹⁷ Kuveyt Ulusal Meclis Başkanı Merzuk Ali Al-Ganim, Suudi Arabistan Veliht Prensi Muhammed bin Selman'ın Kuveyt ziyaretinden memnuniyetini dile getirdi. Muhammed bin Selman'ın Körfez turu bağlamındaki ziyaretinin iş birliğine ve koordinasyona ihtiyaç duyulan bir zamanda gerçekleştiği belirtildi.⁹⁸

• Umman

Suudi Arabistan Veliht Prensi Muhammed bin Selman, Umman'a ziyaret gerçekleştirdi. İki ülke arasında ekonomik sektörlerde ortak hareket etmeyi öngören 13 mutabakat zaptının imzalandığı ifade edildi. Mutabakat zaptı imzalanan alanlardan bazılarının petrokimya (ACWA Power), yenilenebilir enerji (Aramco), yeşil hidrojen sektörü (Sabic) olduğu belirtildi. Medya ve ticaret alanında da iş birliğini güçlendirmek adına mutabakat zaptının imzalandığı ifade edildi. İki ülke arasında deniz, tarım, sanayi ve lojistik projeleri için ortak konsey kurulduğu da belirtildi. Ayrıca iki ülke arasında bir yol projesi olduğu, bu sayede iki ülkenin de vatandaşlarının kolayca geçiş yapabileceği ifade edildi.⁹⁹

• Bahreyn

Katarlı gazeteci Jaber Al Harami, Bahreyn Veliht Prensi Selman bin Hamed Al Halife'nin yakın zamanda Katar'a bir ziyaret gerçekleştireceğini iddia etti. İki ülke ocak ayında düzenlenen Al Ula Zirvesi'nde ilişkileri düzeltmek için anlaşmış fakat şimdiye kadar gelinen noktada kayda değer bir ilerleme sağlanamamıştı. Ziyaretin Katar-Bahreyn arasındaki ilişkilerin normalleşmesi için atılacak önemli bir adım olduğu değerlendirildi.¹⁰⁰

Bahreyn Parlamentosu, ülkenin içerisinde bulunduğu borç yükünü hafifletme girişimlerinin bir parçası olarak, katma değer vergisinin %5'ten %10'a çıkarılmasını öngören bir yasa tasarisını onayladı. Tasarı parlamentonun üst merci olan ve nihai kararın verileceği Şura Konseyine gönderildi. Şura Konseyinin onay vermesi hâlinde 1 Ocak 2022 tarihinden itibaren yürürlüğe girmesi beklenmektedir.¹⁰¹

Suudi Arabistan Veliht Prensi Muhammed bin Selman Körfez turu kapsamında Bahreyn'e resmî bir ziyaret gerçekleştirdi. Burada Bahreyn Kralı Hamed bin İsa Al Halife ve Veliht Prens Selman bin Hamed Al Halife ile görüşmeler gerçekleştirdi. İkili ilişkiler, iş birliğini geliştirme yolları, bölgesel ve uluslararası meseleler hakkında görüş alışverişinde bulunuldu.¹⁰²

⁹⁷ <https://www.kuna.net.kw/ArticleDetails.aspx?id=3015048&Language=en>

⁹⁸ <https://www.kuna.net.kw/ArticleDetails.aspx?id=3015063&Language=en>

⁹⁹ <https://timesofoman.com/article/110262-saudi-crown-prince-concludes-his-visit-to-oman>

¹⁰⁰ <https://www.dohaneews.co/bahraini-crown-prince-to-visit-doha-soon-following-months-of-post-blockade-tensions-source/>

¹⁰¹ <https://gulfbusiness.com/bahrain-parliament-approves-decision-to-double-vat-to-10/>

¹⁰² <https://www.bna.bh/en/HMKingvisitsHRHSaudiCrownPrinceathisresidence.aspx?cms=q8FmFJgiscL2fwlz0N1%2bDqQecwqd7qzT%2b0esA8wXjQg%3d>

■ KUZAY AFRIKA GÜNDEMİ

• Mısır

İsrail Dışişleri Bakanı Yair Lapid, iki ülke arasındaki bağları geliştirmek ve İsrail ile Hamas arasındaki ateşkese sağlamlaştırmak için diplomatik bir ziyaret gerçekleştirmiştir. Yair Lapid, Mısır'da Cumhurbaşkanı Abdülfettah Sisi ve Dışişleri Bakanı Sameh Şükri ile görüşmüştür. Görüşmelere ayrıca Mısır istihbarat şefi de katılmıştır.¹⁰³

Mısır Cumhurbaşkanı Abdülfettah Sisi, Kahire'de düzenlenen Afrika İstihbarat ve Güvenlik Hizmetleri Komitesinin (CISSA) 17. Konferansı'nın açılış konuşmasını gerçekleştirmiştir. Sisi, sınır ötesi terör hareketlerinin nefreti tohumları ekerek radikal düşünceleri yaydığından dolayı toplumları parçaladığını ve devletlere zarar verdiğini ifade etmiştir. Ayrıca Sisi, aşırılıkçı hareketlerin özellikle Afrika ülkelerinin kalkınmasına kayda değer oranda zararlar verdiğini ve Mısır'ın da bu kapsamda Afrika ülkelerini çevreleyen güvenlik risklerinin üstesinden gelmeye yardımcı olmak için güvenlik entegrasyonu, koordinasyonu ve yeteneklerini artırmaya yönelik katkılarına sürdürme amacıyla olduğunu belirtmiştir.¹⁰⁴

• Libya

Trablus merkezli Libya el-Ahrar televizyon kanalının haberine göre, Trablus Temyiz Mahkemesi Hafter'in adaylığı hakkında Zaviye Mahkemesi İtiraz Komisyonuna yapılan itirazı değerlendiren sonuca bağlamıştır. Mahkeme heyeti tarafından yapılan değerlendirme sonucunda söz konusu itirazın reddedilmesine karar verilmiştir. Halife Hafter'in, 24 Aralık'taki başkanlık seçimleriyle ilgili adaylık başvurusuna yapılan itiraz, 30 Kasım'da Zaviye Mahkemesi tarafından kabul edilmişti. Böylece başkanlık seçimleri için en güçlü 3 isim olarak kabul edilen Ulusal Birlik Hükûmeti (UBH) Başbakanı Abdulhamid Dibeybe, devrik lider Muammer Kaddafi'nin oğlu Seyfülislam ve Halife Hafter'in adaylıklarına yapılan itirazlar reddedilerek seçim için önleri açılmış oldu.¹⁰⁵

Libya Devlet Yüksek Konseyi Başkanı Halid el-Mişri, ülkede Rus güvenlik şirketi Wagner'e bağlı 7 binden fazla paralı askerlerin olduğunu açıklamıştır. Mişri, bazı aktivist ve gazetecilerle çevrim içi yaptığı konuşmada, Rusların Kuzey Afrika'da varlık göstermek istedikleri bir yer aradıklarını ve bunu Libya'da bulduklarını ifade etmiştir. Wagner paralı askerlerin Orta Afrika Cumhuriyeti'nde birini yönetime getirdikten sonra Çad'dan Akdeniz'e kadar Libya'nın orta kesimini ele geçirmeye çalıştığını dile getiren Mişri: "Şu anda Libya'da 7 binden fazla Rus Wagner unsuru var ve uçaklara da sahipler. Bunlar aynı zamanda Sirte ve Cufra'da hendekler kazıyorlar. En büyük hava üslerinden biri olan Gardabiya (Sirte'de sivil havaalanı olarak da kullanılıyor) ve Cufra Hava Üssü'nde 30 jet uçakları bulunuyor" demiştir.¹⁰⁶

103 <https://www.aljazeera.com/news/2021/12/9/israeli-foreign-minister-lapid-visits-egypt-to-boost-ties>

104 <https://www.egyptindependent.com/sisi-warns-cross-border-terrorism-fragments-societies-and-destroys-states/>

105 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/libya-da-halife-hafter-in-adayliginin-onundeki-engel-kalkti/2440096>

106 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/libya-devlet-konseyi-baskani-libyada-7-binden-fazla-rus-wagner-unsuru-var/2445365>

Libya'daki Birleşmiş Milletler Destek Misyondan (UNSMIL) yapılan yazılı açıklamada, yeni danışman Stephanie Williams'ın Libya'nın başkenti Trablus'a gelişinden memnuniyet duyulduğu belirtilmiştir. "Williams, başkanlık ve parlamento seçimlerinin yapılmasını desteklemek için, arabuluculuk çabalarına öncülük edecek; Libyalı, bölgesel ve uluslararası aktörlerle birlikte çalışacak" ifadesinin kullanıldığı açıklamada, UNSMIL'in seçim sürecini desteklemek üzere Williams ve uluslararası ortaklarla iş birliğini sürdüreceği vurgulanmıştır. BM Genel Sekreteri Antonio Guterres, 6 Aralık'ta Libya Özel Temsilcisi Jan Kubis'in istifasının ardından, ülkede 24 Aralık'ta yapılması planlanan seçimler öncesi Amerikalı diplomat Stephanie Williams'ı danışman olarak atamıştı.¹⁰⁷

• Tunus

Nahda Hareketi'nden yapılan yazılı açıklamada, yerel saatle 15.00 sıralarında çıkan yangında hareket üyesi 1 kişinin yaşamını yitirdiği, birçok kişinin de yaralandığı belirtilmiştir. Açıklamada, yangının çıkış nedeninin henüz bilinmediği ve sivil savunma ekiplerinin hızlı müdahalesi sayesinde zayıfın çok fazla olmadığı ifade edilmiştir. Yangında yaralananlar arasında Nahda Hareketi Genel Başkan Yardımcısı ve eski Başbakan Ali el-Urayyid ile Nahda Hareketi Şura Konseyi Başkanı Abdulkerim el-Haruni'nin de bulunduğunu belirtmiştir. Urayyid Ofisi yangın içinde kalınca ikinci kattan atladığı için yaralandığı aktarılmıştır.^{108 109}

Tunus'taki Nahda Hareketi, Cumhurbaşkanı Kays Said'in 2014 Anayasası'nı feshetme girişimlerini ve hukuk sistemini tek taraflı düzenleme eğilimini reddettiklerini bildirmiştir. Nahda Hareketi'nden yapılan yazılı açıklamada, Cumhurbaşkanı Said'in 9 Aralık Perşembe günü, "Ülkede yaşanan krizin 2014 Anayasası'ndan kaynaklandığını" belirttiği açıklaması değerlendirilmiştir. Açıklamada, "Resmî kararname yoluyla anayasal bütünlüğe yönelik her türlü girişim, hukuk sisteminin tek taraflı düzenleme eğilimleri iktidarın meşruiyetini ve siyasi istikrarı etkileyerek gelecekte daha kötü sonuçlar doğuracağı" yönünde uyarı yapılmıştır. Cumhurbaşkanı Said'in bir arada yaşama ve farklılıklara saygı gösterilmesi çağrısının takdir edildiği açıklamada, "Ülkede hak ve özgürlükleri ihlal eden 'istisnai durumun' kötüye kullanılmasına ve devlet kurumlarının şahsi ve partizan gündemler için kullanılmasının tehlikesine" dikkat çekilmiştir. Cumhurbaşkanı Said, perşembe günü başkentteki Kartaca Sarayı'nda bazı anayasa profesörleriyle bir araya gelmişti. Kendisi de bir hukukçu olan Said, toplantı sonrası yaptığı açıklamada "Bugün Tunus'ta yaşanan sorun, geçerliliği kalmayan ve meşruiyeti olmadığı için de uygulanması mümkün olmayan 2014 Anayasası'nın sonucudur" ifadesini kullanmıştı. Öte yandan açıklama yapan G7 ülkeleri Tunus Misyonu, Tunus'u temel özgürlüklere saygı duyması ve seçilmiş parlamentonun etkin olduğu demokratik kurumlara geri dönmesi için bir takvim belirlemesi çağrısında bulunmuştur. Açıklamada ayrıca Tunus

107 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/bm-libya-ozel-danismani-secimlere-destek-icin-arabuluculuk-cabalarina-onculuk-edecek-/2445690>

108 <https://www.aljazeera.com/news/2021/12/9/tunisia-one-killed-after-fire-erupts-at-ennahdha-party-hq>

109 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/tunustaki-nahda-hareketinin-genel-merkezinde-yanigin-cikti-1-olu/2443322>

halkını etkin, demokratik ve şeffaf yönetim arayışlarında güçlü bir şekilde desteklediği dile getirilmiştir.^{110 111}

• Cezayir

Fransa Dışişleri Bakanı Jean-Yves Le Drian, Cezayir'e ziyaret gerçekleştirmiştir. Le Drian burada yaptığı açıklamada Cezayir'in, Fransa'nın çok önemli bir partneri olduğunu dile getirmiştir. Le Drian ayrıca ziyaretinin her iki ülkenin tam egemenliği altında Fransa ve Cezayir arasındaki güveni artırmayı amaçladığını ifade etmiştir. Cumhurbaşkanı Tebbun'a "Fransa'nın, iki ülke arasındaki buzları eritmek ve yanlış anlaşılmayı ortadan kaldırmak için çalışmak istediğini ilettiğini" kaydeden Le Drian, görüşme sırasında iki ülkenin güvenliğiyle ilgili dosyalarda iş birliğine odaklandıklarını dile getirmiştir. Fransız bakan, bugün başlattıkları diyalogun yeni yılın başında iki ülkenin hükümetleri arasındaki siyasi ilişkilerin geri dönmesine katkı sağlaması temennisinde bulunarak geçmişte yaşanan anlaşmazlıklarından uzaklaşmayı istediklerini aktarmıştır.^{112 113}

Fransa Kültür Bakanı Roselyne Bachelot, BFMTV'de yaptığı açıklamada, Cezayir'de 1954-1962'deki savaşta polis ve jandarmanın adli soruşturmalarıyla ilgili arşivleri belirtilen tarihten 15 yıl önce açacaklarını ifade etmiştir. Bachelot, söz konusu tarihî gerçeklerin manipüle edildiğini savunarak yapılan tahrifatların önüne geçmek ve konuyla yüzleşmek için bu karara vardıklarını ifade etmiştir. Arşivleri açma kararının Fransız ordusunun Cezayir'deki işkence eylemlerini gün yüzüne çıkarmasıyla sonuçlanabileceği ihtimali sorulan Fransız bakan, bunu kabul etmenin Fransa'nın yararına olacağını söylemiştir. Cumhurbaşkanı Emmanuel Macron, mart ayında yaptığı bir açıklamada Cezayir Bağımsızlık Savaşı'yla ilgili 50 yıldan eski gizli arşivlere ulaşılmasının önünü açma sözü vermişti. Diğer yandan Kültür bakanının açıklamalarının, Dışişleri Bakanı Jean-Yves Le Drian'ın Cezayir'e gerçekleştirdiği resmî ziyaretten 2 gün sonra yapılması dikkati çekmiştir.¹¹⁴

• Fas

İsrail medyasının aktardığına göre Fas, İsrail'den kendisine F-35 satışı gerçekleştirmesi için ABD'yi ikna etmesini istediği belirtilmiştir. Fas'ın Cezayir ile olan geriliminin bu durumda etkisi olduğu dile getirilmiştir. Cezayir, ocak ayında 14 adet Rus SU-57 jetinden sipariş ettiğini açıklamıştı.¹¹⁵

110 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/tunus-taki-nahda-hareketinden-cumhurbaskani-said-in-anayasayi-ihlalgirisimlerine-tepki/2444916>

111 <https://www.aljazeera.com/news/2021/12/10/western-states-urge-tunisia-return-to-democratic-institutions>

112 <https://www.france24.com/en/europe/20211208-french-foreign-minister-makes-surprise-visit-to-algeria-urges-eased-paris-algiers-tensions>

113 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/fransa-disisleri-bakani-le-drian-cezayir-ile-aralarindaki-buzlari-eritmek-istediklerini-soyledi/2442523>

114 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/fransa-cezayir-bagimsizlik-savasinin-adli-sorusturma-arsivlerini-acacak/2444131>

115 <https://www.moroccoworldnews.com/2021/12/345968/morocco-reportedly-eyeing-f-35-fighter-jet-purchase-from-us>

Rusya Dışişleri Bakanı Sergey Lavrov, 12 Aralıkta Fas'a gerçekleştireceği geziyi iptal etmiştir. Lavrov, Arap-Rus İşbirliği Forumu çerçevesinde İsrail, Filistin, Cezayir ve Fas'ı ziyaret etmesi beklenmekteydi. Rus kaynaklar iptalin nedeninin kişisel sebepler olduğunu ayrıca bunun basit bir erteleme olduğunu yeni tarihin yakın zamanda belirleneceğini dile getirmiştir.¹¹⁶

ENERJİ GÜNDEMİ

• Dünya Geneli

Rusya yaptığı açıklamada, Rusya ve Hindistan arasında 2022 yılının sonuna kadar Rus Rosneft tarafından sağlanacak 15 milyon varillik ham petrol tedariki sözleşmesi imzaladığını bildirdi. Gerçekleştirilen tedarik anlaşmasının Hindistan ve Rusya arasındaki uzun ve orta vadeli strateji çalışmalarına uygun olarak gerçekleştirildiği de bildirildi.^{117 118}

Rusya devlet başkanı yaptığı açıklamada, Rus Rosneft'in 1 Mart 2022'ye kadar Avrupa'ya 10 milyar metreküp (bcm) doğal gaz sağlaması için gerekli çalışmaların yapılması için talimat verdiğini bildirdi.¹¹⁹

Rusya yaptığı açıklamada, Novorossiysk ve Yuzhnaya Özereyevka terminallerindeki yüklemelerin kötü hava koşulları ve Türk boğazlarındaki trafik yoğunluğu nedeniyle aksadığını bildirdi.¹²⁰

Yunanistan yaptığı açıklamada, Dedeağaç FSRU tesisi, Güney Kavala Yeraltı Doğal Gaz Deposu (YAFA), Yunanistan-Bulgaristan Ara bağlantı Boru Hattı (IGB), Yunanistan-Kuzey Makedonya Ara Bağlantı boru hattı (IGNM) ve Doğu Akdeniz boru hattı gibi çeşitli projelerin Yunanistan'ın doğal gaz altyapısı için öncelik teşkil eden projeler olduğunu ve bu sayede enerji alanında bölgesel bir oyuncu olabileceğini bildirdi.¹²¹

Rusya devlet başkanı yaptığı açıklamada, Rusya'nın Yunanistan'a garantili ve kesintisiz doğal gaz arzını sürdüreceğini ve talep edilmesi hâlinde arzı artırmaya hazır olduklarını bildirdi. Rusya hâlihazırda Yunanistan'ın doğal gaz ihtiyacının %40'undan fazlasını sağladığını da bildirdi.¹²²

Güney Kıbrıs Rum Yönetimi (GKRY) yaptığı açıklamada, QatarEnergies ve ExxonMobil'in Doğu Akdeniz'deki Blok 5'te sondaj ve doğal gaz arama faaliyetleri yapmak için GKRY ile Production Sharing Contrat (PSC) imzaladığını bildirdi.^{123 124}

116 <https://www.morocccoworldnews.com/2021/12/345978/russian-fm-cancels-his-visit-to-morocco-mena-region>

117 <https://www.spglobal.com/platts/en/market-insights/latest-news/oil/120621-russia-and-india-sign-oil-supply-deal-see-need-for-stable-prices-in-talks>

118 <https://www.reuters.com/business/energy/russias-rosneft-indian-oil-sign-2022-supply-deal-2021-12-06/>

119 <https://www.reuters.com/markets/commodities/russias-putin-requests-proposals-rosneft-gas-exports-europe-2021-12-07/>

120 <https://oilprice.com/Latest-Energy-News/World-News/Early-Winter-Disrupts-Russias-Black-Sea-Oil-Exports.html>

121 <https://ypodomes.com/exi-ypodomes-fysikoy-aerioy-poy-anamenetai-na-allaxoynton-energeiako-charti/>

122 <https://tass.com/economy/1372799>

123 <https://greekcitytimes.com/2021/12/11/cyprus-signs-natural-gas-exploration-licensing-with-exxonmobil-qatar-energy/>

124 <https://www.aljazeera.net/ebusiness/2021/12/10/قطر-للطاقة-تعرّز-تواجدها-في-المناطق>

• Türkiye

QatarEnergies ve ExxonMobil'in GKRY ile anlaşarak Doğu Akdeniz'de Türkiye'nin kıta sahanlığı içerisinde bulunan Blok 5'te doğal gaz arama faaliyetleri gerçekleştirmek için anlaşma imzaladıklarını açıklamasının ardından Türkiye, GKRY'nin tek taraflı ve hakları hiçe sayarak belirlediği beşinci bölgede doğal gaz aramasının bölgedeki gerilimi arttıracığını açıkladı.¹²⁵

Mısır yaptığı açıklamada, 2021'in dördüncü çeyreğinde Türkiye'ye yedi adet sıvılaştırılmış doğal gaz (LNG) kargosu sevkiyatı gerçekleştirdiğini bildirdi.^{126 127}

• Ortadoğu

Saudi Aramco yaptığı açıklamada, Amerika Birleşik Devletleri (ABD) merkezli BlackRock şirketinin Hassana Investment Co liderliğindeki konsorsiyum ile doğal gaz boru hatları için 15,5 milyar USD'lik kiralama anlaşması imzaladığını bildirdi. Gerçekleştirilen kiralama anlaşmasının temel sebebinin ham petrol fiyatlarındaki yükselişten yararlanarak enerji varlıklarına yabancı yatırımcı çekmek için gerçekleştirildiği ve bu sayede nakit akışı sağlandığı da belirtildi.^{128 129 130}

Saudi Aramco yaptığı açıklamada, Asya ve ABD merkezli alıcılar için tüm Suudi ham petrol türlerinin resmî satış fiyatını (OSP) yükselttiğini bildirdi.¹³¹

Saudi Basic Industries Corp. ve Umman'ın devlet enerji şirketi OQ yaptıkları açıklamada, Duqm serbest bölgesinde bir petrokimya projesinin geliştirilmesi için mutabakat zaptı imzaladıklarını bildirdi.¹³²

Birleşik Arap Emirlikleri (BAE) yaptığı açıklamada, AD Ports Group öncülüğünde Mugharraq Limanı'nı petrol ve doğal gaz gelişmelerine uyumlu hâle getirmek için genişletmeyi planladıklarını bildirdi. Proje ile Mugharraq Limanı'nın mobil açık deniz sondaj üniteleri, römorkörler, kimyasal tankerler ve açık deniz destek gemileri de dâhil olmak üzere uluslararası ve yerel gemiler çeşitli altyapı sistemleriyle uyumlu çalışmasının planlandığı da açıklandı.¹³³

125 <https://arabi21.com/story/1402484/الطاوله-على-الطاوله-بقيصرص-على-الطاوله>

126 <https://www.spglobal.com/platts/en/market-insights/latest-news/lng/120921-egypt-emerges-as-key-lng-supplier-to-turkey-in-q4>

127 <https://attaqa.net/2021/12/09/شحنات-من-الغاز-المسا-7-مصر-تزد-تتر-كيا-ب-7-شحنات-من-الغاز-المسا>

128 <https://www.reuters.com/business/energy/blackrock-led-consortium-signs-deal-saudi-aramcos-gas-pipelines-2021-12-06/>

129 <https://gcaptain.com/turkey-block-foreign-hydrocarbon-exploration-activities-in-its-maritime-jurisdictions/>

130 <https://greekcitytimes.com/2021/12/06/turkey-threatens-to-block-drilling-in-exclusive-economic-zone-of-cyprus/>

131 <https://www.tbsnews.net/world/global-economy/saudi-arabia-raises-oil-prices-asia-and-us-339151>

132 <https://www.spglobal.com/platts/en/market-insights/latest-news/petrochemicals/120821-saudi-arabias-sabic-omans-oq-to-explore-petrochemical-project-in-duqm>

133 <https://www.spglobal.com/platts/en/market-insights/latest-news/shipping/120521-uae-expands-mugharraq-port-to-benefit-from-oil-and-gas-projects>

BAE ve Hindistan merkezli Reliance Industries Ltd. arasında ikili yatırım anlaşması imzalandığı ve bu anlaşma sonucunda Hintli şirketin Ortadoğu'daki ilk yatırımı için 2 milyar USD harcayacağı açıklandı. BAE'de gerçekleştirilecek proje bünyesinde Reliance Industries'in bir petrokimya tesisi kuracağı bildirildi.¹³⁴

İsrail dışişleri ve çevre bakanları, BAE ile İsrail arasındaki Eilat-Ashkelon Boru Hattı Anlaşması'nın iptali hâlinde oluşabilecek yansımalar hakkında yaptıkları açıklamalarda kısmi görüş ayrılığında olduklarını bildirdiler. Çevre Bakanlığı anlaşmanın iptal edilmesi hâlinde İsrail'in hiçbir siyasi sonuçla karşı karşıya kalmayacağını bildirirken, dışişleri bakanı ise oluşacak siyasi sonuçların başa çıkılabilir nitelikte olabileceğini açıkladı.¹³⁵

QatarEnergies yaptığı açıklamada, QatarEnergies'in iştiraki olan ve LNG sağlayıcısı Ras Laffan şirketinin Çin merkezli Guangdong Energy Group Natural Gas şirketi ile LNG tedarik anlaşması imzaladığını bildirdi. Tedarik anlaşması çerçevesinde Ras Laffan şirketinin 2024 yılından itibaren 10 yıllık uzun dönemli kontrat imzaladığını açıkladı. Kontrat kapsamında yıllık bir milyon ton LNG tedarik edeceği de açıklandı.^{136 137 138}

Suriye petrol bakanı yardımcısı yaptığı açıklamada, Suriye'deki petrol üretiminin günde yaklaşık 100.000 varil olduğunu bildirdi. Çıkarılan ham petrolün yaklaşık olarak 20.000 varilinin Suriye'de rafinaj edildiği ancak 80.000 varilin ABD ve ABD destekli ayrılıkçılar tarafından çalındığını açıkladı.¹³⁹

Irak petrol bakanı yaptığı açıklamada, OPEC'in üretici ve tüketicilerin çıkarlarını koruyan bir petrol piyasası yaratmaya çalıştığını ve ilerleyen dönemlerde ham petrolün varil başına 75 USD'nin üzerinde fiyatlanabileceğini bildirdi.¹⁴⁰

Irak yaptığı açıklamada, İran'dan gerçekleştirdiği doğal gaz ve elektrik ithalatında azalış gerçekleştiğinden, Suudi Arabistan, Türkiye, Ürdün ve Kuveyt gibi çeşitli alternatiflerden yararlanmayı planladığını açıkladı.¹⁴¹

Irak Kürt Bölgesel Yönetimi (IKBY) yaptığı açıklamada, 2021 yılının ilk altı ayında 80 milyon varil ham petrol ihraç ettiğini ve elde edilen gelirin 1,7 milyar USD olduğunu bildirdi.¹⁴²

134 <https://www.worldoil.com/news/2021/12/7/india-s-reliance-to-build-2-billion-petrochemical-plant-in-uae>

135 <https://www.haaretz.com/israel-news/.premium-foreign-ministry-israel-can-cope-with-fallout-of-cancelling-uae-oil-pipeline-deal-1.10447769>

136 <https://thepeninsulaqatar.com/article/06/12/2021/qatarenergy-announces-long-term-lng-agreement-with-chinas-guangdong-energy-group>

137 <https://www.energyvoice.com/oilandgas/middle-east/lng-middle-east/370176/china-geg-qatarenergy-lng/>

138 <https://www.aljazeera.net/ebusiness/2021/12/6/قطر-للطاقة-اتفاقية-طويلة-الأمد-للتوريد>

139 <https://www.plenglish.com/news/2021/12/06/u-s-plunders-about-80-percent-of-syrias-oil/>

140 <https://gulffnews.com/world/mena/iraq-minister-expects-oil-to-reach-over-75-1.1638833842867>

141 <https://www.iraqoilreport.com/news/iraq-seeks-to-diversify-power-imports-as-iran-tightens-supply-44273/>

142 <https://www.rudaw.net/english/business/08122021>

Genel Enerji yaptığı açıklamada, IKBY'de bulunan Bina Bawi ve Miran doğal gaz projeleri için üretim paylaşım sözleşmelerini (PSC) Ağustos 2021'de IKBY tarafından tek taraflı feshetmesiyle ilgili tahkime başvuracağını açıkladı.¹⁴³

Irak Devlet Petrol Pazarlama Şirketi (SOMO) yaptığı açıklamada, IKBY'deki petrol sevkiyatları da dâhil olmak üzere Irak'ın Kasım 2021'de günlük 4,2 milyon varil petrol ürettiğini ve bu üretim değerinin 18 ayın en yüksek seviyesi olduğu bildirildi.^{144 145}

Yemen'deki İran destekli Houthi'ler yaptıkları açıklamada, Kasım 2021'de Saudi Aramco'nun Cidde'de bulunan petrol tesislerine düzenlenen saldırının kendileri tarafından gerçekleştirildiği ve bu tarz eylemlerin devam edeceğini bildirdi.¹⁴⁶ Bu açıklamanın ardından Houthi grupları tarafından Riyad, Cidde, Taif, Jizan, Najran ve Asir'deki çeşitli petrol tesislerine saldırı düzenlediklerini bildirdi.¹⁴⁷

143 <https://www.reuters.com/world/middle-east/genel-energy-start-arbitration-claim-against-iraqi-kurdistan-2021-12-10/>

144 <https://www.spglobal.com/platts/en/market-insights/latest-news/oil/120921-iraqi-crude-output-rises-to-18-month-high-of-421-mil-bd-in-nov-somo>

145 <https://newsforenergy.com/industry/genel-energy-plc-to-see-substantial-compensation-in-dispute-over-bina-bawi-and-miran-projects/>

146 <https://www.spglobal.com/platts/en/market-insights/latest-news/oil/120721-yemens-iran-aligned-houthi-militia-claims-attack-on-aramco-facilities-in-jeddah>

147 <https://www.aninews.in/news/world/middle-east/yemens-houthi-rebels-announce-massive-attack-on-saudi-military-oil-facilities20211207174334/>

HAFTALIK RUSYA BASIN ANALİZİ

(6-12 ARALIK 2021)

• Tahran, İsrail'in Düşmanlarını ve Dostlarını Kabul Etti

Suriye Dışişleri Bakanı Faysal Mikdad'ın yanı sıra Birleşik Arap Emirlikleri Ulusal Güvenlik Danışmanı Tahnun bin Zayid'in beraberindeki üst düzey bir heyetin de İran'a giderek başkent Tahran'da temaslarda bulunması Rusya basınına yansıtılarak değerlendirildi. "Komersant" gazetesinin 7 Aralık sayısında yayımlanan "[Tahran, İsrail'in Düşmanlarını ve Dostlarını Kabul Etti](#)" başlıklı değerlendirme yazısında söz konusu haber "BAE ve Suriye'den heyetler İran'ın başkentini ziyaret etti" ifadeleriyle değerlendirildi. Makalenin yazarı Arap ülkeleri uzmanı Marianna Belenkaya bölgedeki durumu şu şekilde yorumladı: "Abu Dabi geçtiğimiz günlerde Şam ile bağlarını güçlendirdi. Bu nedenle bölge, BAE'yi İran'ın Suriye'deki etkisine karşı bir denge olarak algılasa da Tahran tam tersine, şimdiye kadar Şam ile diğer Arap başkentleri arasındaki ısınan ilişkileri memnuniyetle karşılıyor. Öyle ki İran'ın kendisi de komşularıyla yakınlaşmayı aktif olarak savunurken bu taktiği İsrail'in planlarına karşı çıkmanın bir parçası olarak yaptığını gizlemiyor." Uzmanına göre, aktif bir çatışma döneminden sonra, şimdi İran ile Basra Körfezi'nin Arap monarşileri arasında bir ısınma vardır: "Kolay olmamasına rağmen Riyad ve Tahran arasında hâlâ bir diyalog sürdürülmektedir." Analist, Arap monarşileriyle İran arasındaki anlaşmazlık noktalarına da değinmiştir: "Duruma yol açan önemli unsurlardan biri Tahran'ın aktif bölgesel politikası ve Lübnan, Irak, Yemen ve Suriye'deki etkisinin artmasıdır. Bu yönde de bir ilerleme öngörülmemektedir. Nitekim İran bu konuda hiçbir tutum değiştirmeden sadece bu ülkelerle askerî-politik ve ekonomik bağlarını güçlendiriyor." Marianna Belenkaya'ya göre, İran'ın bölgesel tutumunun başka bir kanıtı da Suriye Dışişleri Bakanı Faysal Mikdad'ın İran ziyaretidir: "Faysal Mikdad'ın Tahran ziyareti sırasında ekonomik bağların genişletilmesi bir öncelik hâline gelmiş olsa da elbette, siyasi konular ön plana çıkmaktaydı. Özellikle Şam ile Arap ülkeleri arasındaki ilişkilerin yeniden kurulmasından bahsettiler. Şimdi Şam, İran cumhurbaşkanını bekliyor. Nitekim Beşar Esad'ın daveti kendisine Faysal Mikdad aracılığıyla iletildi."

• ABD'nin Kıskançlığını Uyandırmak: Emirlikler Neden F-35 Yerine Fransız Savaş Uçakları Alıyor?

Fransa, Birleşik Arap Emirlikleri (BAE) ile 80 Rafael tipi savaş uçağının satışını içeren anlaşma imzalaması Rusya basınında geniş yer buldu. "Gazet.Ru" sitesinde yayımlanan "[ABD'nin Kıskançlığını Uyandırmak: Emirlikler Neden F-35 Yerine Fransız Savaş Uçakları Alıyor?](#)" başlıklı uzman görüşlerini içeren yazıda söz konusu haber "BAE, 17 milyar euro değerinde 80 Dassault Rafale savaş uçağı için 'tarihî anlaşma' imzaladı" ifadeleriyle değerlendirildi.

Yazıda görüşlerine başvurulmuş Rusya Uluslararası İlişkiler Konseyi (RUİK) uzmanı Aleksandr Yermakov'a göre, anlaşma gerçekten önemli olmasının yanı sıra Fransa uçak endüstrisi için tarihî olarak da adlandırılabilir: "Burada, söz konusu iki ülke arasındaki askerî-teknik iş birliğini daha da güçlendirecek pahalı teçhizat ve ilgili silahlardır. Ayrıca anlaşma, küresel havacılık pazarı için de büyük önem arz ediyor. Sözleşmenin imzalanması, Fransa'nın BAE için tarihî bir ortak olduğu gerçeğiyle açıklanıyor." Analiste göre, durumla ilgili ABD'de belirli bir kırgınlık veya kıskançlık uyandırma girişimi görülüyor: "Bildığınız gibi Washington, Abu Dabi'ye F-35 sözü verdi ve bu bağlamda bir sözleşme imzalandı. Ancak yeni yönetim, İsrail'in pozisyonu ve diğer bazı nedenlerden dolayı söz konusu anlaşmayı kabul etmediği için belge bir yıldır beklemededir." Abu Dabi'nin kararının siyasi nedenlerine de değinen Yermakov, bölgedeki durumu şu şekilde özetledi: "Basra Körfezi monarşileri, tarihsel rakipleri olan İran'a karşı silahlanıyor. Üstelik ABD, Ortadoğu'da yeni bir uluslararası siyasi çizgi izlemeye başladı. Bölgenin artan militarizasyonu göz önüne alındığında Arap ülkeleri daha çok silahlanması gerektiği gerçeğinden yola çıkıyor."

Tartışmanın diğer katılımcısı olan oryantalist Andrey Ontikov ise Abu Dabi'nin tedarikçi ülke olarak Fransa'yı tercih etmesinin tesadüf olmadığı görüşünü savundu: "Geçtiğimiz günlerde Avustralya, ABD'yi ve İngilizleri memnun etmek nedeniyle Fransa ile denizaltı temini bağlamında olan bir sözleşmeyi iptal etti. Bu anlamda Abu Dabi'nin, F-35 tedariki sözleşmesini reddeden Beyaz Saray'a bir işaret verme amacıyla Fransa'yı kasten seçmesi muhtemeldir."

• ABD'nin Hoşnutsuzluğu, Sudan'ın Rusya'nın Deniz Üssüne Olan İlgisini Artırdı

Kızıldeniz'de Rus Donanması için lojistik merkezin oluşturulmasına ilişkin ikili anlaşmanın uygulanması konusunda Rusya ve Sudan ordusundan yeni müzakere turu beklendiği Rusya basınına yansıtılarak değerlendirildi. "Nezavismaya" gazetesinin 8 Aralık sayısında yayımlanan "[ABD'nin Hoşnutsuzluğu, Sudan'ın Rusya'nın Deniz Üssüne Olan İlgisini Artırdı](#)" başlıklı uzman görüşlerine dayanan yazıda söz konusu haber "Hartum yeni bir dayanak aramak zorunda kaldı" ifadeleriyle değerlendirildi. Yazıya göre, 25 Ekim'de gerçekleşen darbe, ABD yönetimini Sudan'la arasına mesafe koymaya zorladı: "Bu durum büyük olasılıkla Hartum'u dış ilişkileri çeşitlendirme ihtiyacına ikna etti." Yazıda Sudan gazetesinden alıntı verilmiştir: "Rusya Savunma Bakanlığı temsilcileri, Sudan ile ikili ilişkilerin geliştirilmesi ve bir lojistik merkezin oluşturulmasına ilişkin anlaşmanın uygulanması konusunu görüşmelidir." Ayrıca, gazetenin yazdığına göre, daha önce Kızıldeniz'deki Rus askerî varlığı hakkında belirsiz açıklamalar yapan yerel Genelkurmay Başkanı Muhammed Usman el-Hüseyin müzakerelere katılacak. Yazıda görüşlerine başvurulmuş Rusya Uluslararası İlişkiler Konseyi (RUİK) uzmanı Kiril Semenov'a göre, hükûmetin sivil kanadına verilen tavizlere rağmen, Sudan liderliğinin askerî kısmı hâlâ Batı'dan gelecek yaptırım ve olası dış müdahale tehdidini hissediyor ve bu nedenle Rusya veya Çin örneğinde yeni dayanaklar aramak zorunda kalıyor: "Rus askerî üs projesi şimdi her zamankinden daha kullanışlı ve olası dış müdahaleyi önleyecek bir faktör

olarak kullanılabilir.” Hartum ve Washington arasındaki ilişkilerin kötüleşmesine değinen uzman, ortaya çıkan durumun Rusya sivil toplum aktörlerinin Sudan’daki çalışmaları konusunda ek perspektifler açabileceği görüşünü savundu.

• ABD-İran: “Karanlıkta” Diplomasinin Çıkmazları

Rusya’nın Federal Bilgi Ajansı “Regnum.ru” sitesinde ajansın Doğu bölümünün baş editörü, tarihçi, doğu bilimci Stanislav Tarasov’un [“ABD-İran: ‘Karanlıkta’ Diplomasinin Çıkmazları”](#) başlıklı değerlendirme yazısı yayımlandı. Analist yazıda 2015’te imzalanan İran’ın nükleer faaliyetleri konusundaki uluslararası anlaşmanın yeniden canlandırılmasına ve uygulanmasına yönelik Avusturya’nın başkenti Viyana’da başlatılan görüşmeleri incelemiş ve bu konuya ilişkin öngörülerini aktarmıştır. Uzmana göre, Viyana görüşmeleri çok taraflıdır: “Tüm göstergelere göre, Tahran başlangıçta “altı”nın birkaç varlığa bölünebileceği ihtimalinden yola çıktı. Görünen o ki, bu faktörü hesaba katan İran, Viyana’da müzakereler için bir strateji geliştireyordu. Öyle ki taraflara ABD yaptırımlarının kaldırılması ve nükleer anlaşmanın yenilenmesine ilişkin bir anlaşma taslağı sundu.”

Yazıda İsrail Savunma Bakanı Benny Gantz’ın yakın günlerde yaptığı Washington ziyareti de dikkat çekilmiş, gezinin tesadüf olmadığı belirtilerek Gantz’ın, ABD’yi İranın devam eden nükleer programı ve Tahranın nükleer eşige ulaşmasının olası sonuçları konusunda uyardığı ifade edilmiştir. BAE-İran ilişkilerinin ısınmasına da değinen analist durumu iki farklı bakış açısıyla yorumlamıştır. Bir yandan ABD’nin, emirlik üzerinden Tahran’a yönelik bir yaptırım saldırısı hazırladığı ihtimali varken öte yandan BAE, özellikle Abu Dabi, Tahran ile ilgili eylemlerini Riyad aracılığıyla koordine ettiğinden, ABD ve İran arasındaki ilişkilerde arabulucu olarak hareket edebilir. Tarasov, nükleer anlaşma konusunda ABD-İran ilişkilerini şu şekilde özetledi: “Biden’in İran’a yönelik sert açıklamasına rağmen zaman kazanmaya çalıştığı ve diplomasinin uygulanması için pozisyonel pazarlık yaptığını dair bir ihtimal vardır. Bu koşullarda taraflar oyunu “açık kartlarla” oynamalı ve tartışılan konu herkes için açık olmalıdır. Bu gibi durumlarda, müzakereciler arasında karşılıklı anlayış ve iş birliği umutları açılır.” İran nükleer programına ilişkin Viyana müzakere sürecinin devam ettiğine değinen uzman, birkaç öngörüde de bulundu: “Washington ve Tahran şimdi acilen dış yönde siyasi noktalara ihtiyaç duyuyor. ABD yönetimi, İran’a yönelik yaptırımları nükleer programını genişletmekten vazgeçeceği durumunda kaldıracağı konusunda ısrar ediyor. Tahran ise buna karşılık ABD yaptırımlarının kaldırılmasının bir öncelik olduğunu ilan ediyor. Bununla birlikte uzmanlara göre, istişarelerin devam etmesi umut verici bir adımdır.”

• AB, Afganistan’a Misyonu İade Etme Planını Tartışıyor

AB’nin Kabil temsilciliği planının şu anda Avrupa kurumları tarafından incelenmesi konusunda Fransa Dışişleri Bakanlığının verdiği bilgi Rusya basınında yer buldu. “İzvestiya” gazetesinin 10 Aralık sayısında yayımlanan [“AB, Afganistan’a Misyonu İade Etme Planını Tar-](#)

[tışiyor](#)” başlıklı uzman görüşlerine dayanan yazıda değerlendirildi. Yazıya göre, bu konuda önemli soru, Avrupa ülkelerinin Afganistan’a hangi koşullarda diplomat göndereceğiyle ilgilidir. Rusya Bilimler Akademisi Doğu Araştırmaları Enstitüsü Kıdemli Araştırmacı Vladimir Sotnikov konuyla ilgili görüşlerini şu şekilde ifade etti: “Taliban iktidara geldikten sonra, Batılı güçler diplomatik misyonlarını başarıyla tahliye ettiğinde paniğe tanık olduk. Taliban o zamandan beri değişirse de müzakereler devam ediyor. Ayrıca Avrupa Birliği’nin (AB), Kabil’deki diplomatik temsilciliğine geri dönmesi her iki tarafın da çıkarınadır. Nitekim, Taliban er ya da geç uluslararası tanınırlık kazanmayı umarken AB, Afganistan’daki durumu izlemek ve uluslararası yardım sağlamak için diplomatik bir varlığa ihtiyaç olduğunu anlıyor.” Yazıda görüşlerine başvuru bilimsi Ajar Kurtov’a göre, Avrupalı diplomatların Afganistan’a dönüşü büyük olasılıkla mümkündür: “Öyle ki Kabil’deki önceki yetkililer Batı yanlısı olarak kabul edilmelerine rağmen liberal demokrasinin değerlerinden çok uzaktı. Afganistan yolsuzluğa bulaştı ve insan hakları ihlalleri gözlemlendi.”

Analiste göre, AB Kabil’den tamamen çekilirse, sadece temaslarını değil, aynı zamanda her türlü avantajını da kaybedeceği muhtemeldir: “Bu durumda büyük ihtimalle diğer jeopolitik güçler tarafından doldurulacak bir tür boşluk oluşacaktır. Hem Avrupa’nın hem de ABD’nin bölgede istemedikleri ülke ise Çin’dir.” Uzman, Batı’nın görevinin, Orta ve Güney Asya bölgelerindeki durumu kontrol etmek ve Çin, Rusya, İran, Hindistan ve Pakistan’dan oluşan rakipleri için sorun yaratarak ağır noktalarına baskı yapmak olduğunu ifadelerine ekledi.

• Afganistan’dan Gelen Mülteciler Rusya’ya, Oradan da Avrupa’ya Gidecek

Askerî uzman, albay, oryantalist Boris Podoprighora’nın “Pravda.RU” sitesinde yayımlanan demecinde ABD birliklerinin Afganistan’dan aceleyle kaçtıklarının nedenlerine, yeni hükümeti bekleyen perspektiflere ve durumun Rusya’yı nasıl tehdit ettiğine değinilmiştir. “[Afganistan’dan Gelen Mülteciler Rusya’ya, Oradan da Avrupa’ya Gidecek](#)” başlığıyla yayımlanan demecinde ABD birliklerinin Afganistan’dan kaçmak zorunda kaldıkları ifade edilmiştir: “ABD yönetimi, Afganistan’dan çekilmekle itibarlarını büyük ölçüde zedelediğini fark ediyorlar. Vietnam’dan sonra ikinci kez nasıl bu kadar yanlışlığa yol açtıklarını hiçbir siyasi argümanla açıklayamayacaklar. Ayrıca, Pentagon geçtiğimiz günlerde ABD’nin Ortadoğu’daki askerî varlığını genişletmeye kararlı olduğunu duyurdu. Afganistan’dan ayrıldılar ama aynı zamanda Afganistan’a komşu ülkelerde daha aktif olacaklar.” Demecinde, Afganistan “istikrarsızlık bölgesi” olarak ifade edilmiştir. Afganlar henüz geleceklerine karar vermediler. Uluslararası yardım yakında sona erecek veya gözle görülür şekilde azalacaktır. Halkı, köylerde ve küçük kasabalarda küçük de olsa alınan yardımı bile almayacakları zor bir dönem bekliyor.” Uzmana göre, Afganların ülkelerini terk edip etmeyeceği ihtimali daha çok endişelere yol açan konulardandır: “Orta Asya cumhuriyetleriyle sınırı topluca geçmek mümkün olursa o zaman çok korkutucu bir durumla karşı karşıya kalacağız. Nitekim Afgan Tacikleri büyük ihtimalle Pakistan’a ve İran’a gitmeyecek, Orta Asya üzerinden Rusya’ya, oradan da Avrupa’ya

ulaşmaya çalışacaklar.” Demete, Afganistan’daki durum řu şekilde özetlenmiştir: “Taliban içinde çatışmalar çıkabilir. Tek bir devletten bahsetmeye alışık değiller. Hangi uyruklu olduğu sorulduğunda tek bir Afgan bile Afgan olduğunu söylemez.”